

Opinnäytetyö (AMK)

Diakin viestinnän koulutusohjelma

Journalismi

Kevät 2012

Tanja Korpela

LUKIJAKUNNAN IKÄHAITARI VENYY

– Miten paikallislehden sisältöä voidaan kehittää
nuoria kiinnostavaksi?

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tanja Korpela

LUKIJAKUNNAN IKÄHAITARI VENYY

Tämä opinnäytetyö on paikallislehti Viiskunnalle tehtävä tilaustyö, jonka tarkoituksena on selvittää, kuinka nuoria voidaan aktivoida lukemaan paikallislehtiä. Tutkimus kartoittaa, miten paikallislehti voisi parantaa lukijasuhdettaan nuoriin. Sovelluksia kehittävä opinnäytetyöni yhdistää sekä kehittämisprojektin että toimintatutkimuksen.

Tutkimuskysymykseni on, miten paikallislehti ottaa sisällössään nuoret huomioon, ja miten sisältöä voidaan kehittää nuoria kiinnostavaksi? Keskiössä opinnäytetyössäni on Viiskunnalle organisoimani nuorten sivut -projekti, jossa Viiskunnan levikkialueen kolmen lukion äidinkielen ryhmät tuottivat lehden vuorotellen sisältöä lukuvuonna 2011-2012. Työni avaa myös lukioiden mahdollisuuksia hyödyntää paikallismedioita mediakasvatuksen opettamisessa käytännössä.

Tutkielmassa pohditaan aluksi paikallislehtien tämänhetkistä tilannetta digitalisoituneessa yhteiskunnassa. Esittelen paikallislehti Viiskunnan ja sen sijoittumisen alueelliseen mediakenttään. Selvitän verkkojournalismin vallannousun vaikutuksia nuorten mediasuhteisiin ja siten paikallislehden haasteisiin saada heistä jatkossa potentiaalisia paikallismedian käyttäjiä.

Opinnäytetyötä varten on haastateltu nuorten sivuja tuottaneiden kolmen lukion äidinkielenopettajia sekä Viiskunnan päätoimittajaa. Analysoin haastattelujen ja omakohtaisten kokemusten perusteella, miten projekti palveli osapuolia ja esittelen kehitysehdotuksia jatkoa varten.

Nuorten sivut vastasivat osapuolien odotuksia, mutta jotta niistä saataisiin jatkossa kaikki opetuksellinen hyöty irti, tulisi lukioiden räätälöidä niiden tekemiselle enemmän aikaa. Nuorten sivut elävöittivät paikallislehden sisältöä ja nuorensivat sen ilmettä. Jotta nuoret saataisiin jatkossakin houkuteltua lehden pariin, ei verkkolehden kehittämistä ja sosiaalisen median roolia sovi vähätellä.

ASIASANAT:

Paikallislehti, paikallislehtijournalismi, sanomalehdet, printtimedia, nuoret, mediakasvatus, sosiaalinen media

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Journalism

Spring 2012 | 52

Samuel Raunio

Tanja Korpela

AUDIENCE'S AGE RANGE EXPANDING

This diploma work was written in association with the local Finnish newspaper, Viiskunta. Its purpose is to identify how young people can be roused to read local newspapers and to determine how local newspapers could improve their relationship with young readers. The thesis is a mixture of activity analysis and project development, with the ultimate aim of developing new applications.

The main research questions of this thesis are: how do local newspapers acknowledge young people in making their content? And, how could the content be improved to increase these young people's interest? The diploma work focuses on a "youth pages project" organized by Viiskunta in which three high schools' literature groups in Viiskunta's circulation area alternately made content for the local newspaper during the academic year of 2011-2012. The thesis reveals the high schools' opportunities to utilize local media in their practical teaching of media education.

The diploma work begins by analyzing the current situation of local newspapers in a digital world. Viiskunta newspaper and its placement within the regional media field are presented. The thesis work defines the impact of the rise of online journalism and its relationship to youths, thus revealing the emerging challenges of local newspapers in reaching local young people as they age.

The interviewees in this research consisted of three literature and Finnish language teachers from the project's participating high schools, along with the editor of Viiskunta. Drawing upon the interviews and the author's personal experience, the thesis work analyzes how the project served both participants and how it presents future developmental proposals.

The youth pages met the expectations of the participants. However, to realize the full educational benefits of the program, high schools ought to allow more time for the students to work on the pages. The youth pages enlivened the content of the local newspaper, creating a more vibrant feel to the pages. In order to attract young people to local newspapers in the future, the development of newspaper's online content and social media's role should not be downplayed.

KEYWORDS:

local newspaper, local journalism, newspapers, print media, youth, media education, social media

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 PAIKALLISLEHDET SUOMESSA	9
2.1 Mikä on paikallislehti?	9
2.2 Paikallislehden vahvuudet	10
2.3 Edessä uudet haasteet	15
3 PAIKALLISLEHTI VIISKUNTA	18
3.1 Kotiseudun puolestapuhuja	18
3.2 Kilpailutilanne levikkialueella	20
4 NUORTEN MEDIASUHTEET	23
4.1 Millenniaalisukupolvi verkostoituu	23
4.2 Nuorten rooli mediakentällä	25
5 NUORTEN SIVUT -PROJEKTI	28
5.1 Esittely	28
5.2 Lukioiden mediakasvatukselliset tavoitteet	31
5.3 Käytännön toteutus	35
5.4 Sivujen analysointi ja palaute	37
6 KEHITYSEHDOTUKSET	44
LÄHTEET	49

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset lukioiden äidinkielen opettajille

Liite 2. Haastattelukysymykset Viiskunnan päätoimittajalle

KUVIOT

Kuvio 1. Lukijoiden nimeämät parhaat tietolähteet vuoden 2011 Valtakunnallisen paikallislehtitutkimuksen mukaan (Paikallismediat.fi 2012).	11
Kuvio 2. Paikallis-, maakunta- ja ilmaisjakelulehtien viikkotavoittavuus vuoden 2011 Valtakunnallisen paikallislehtitutkimuksen mukaan (Paikallismediat.fi 2012).....	12
Kuvio 3. Viiskunta parhaana tietolähteenä levikkialueellaan (Viiskunnan lukijatutkimus 2010).	21

1 JOHDANTO

Paikallislehdellä on suuri rooli paikkakunnan puolestapuhujana ja hengenluojana. Joka päivä niin kuntien päättäjät, yhdistysten toimihenkilöt, paikalliset menestyjät kuin ihan tavalliset kansalaisetkin ovat paikallislehtien jututettavina. Oman kotipaikkakunnan uutiset, tapahtumat ja kokoontumiset ovat lukijoille niin tärkeitä, että yleensä paikallislehteä tilataan lähes jokaiseen levikkialueensa kotitalouteen.

Valtakunnallisen Paikallislehtitutkimuksen mukaan vuonna 2011 paikallislehteä luki 89 prosenttia alueen 15–79-vuotiaista. Kannesta kanteen tai lähes kokonaan sen luki 62 prosenttia.¹

Paikallislehti siis tavoittaa lukijansa. Sen kohdeyleisönä ovat kaikenikäiset lukijat, mutta monesti lehti kuitenkin profiloituu aikuisemman väen lehdeksi. Toimittuksellinen sisältö koostuu pääasiassa uutisista, jotka kertovat oman paikkakunnan politiikasta, päätöksenteosta ja tapahtumista. Nuoret itse pääsevät ääneen lehtien sivuilla lähinnä urheilu- tai muun menestyksen siivittäminä. Pienillä paikkakunnilla kulttuuri- ja viihdetapahtumia on harvassa, joten sen puolen uutisointikin on vähäistä. Nuoria kiinnostavia aihepiirejä ei välttämättä ole tarpeeksi tarjolla, joten ei ole mikään ihme, etteivät paikallislehdet aina tavoita nuorempaa lukijakuntaa. Valtakunnallisen paikallislehtitutkimuksen mukaan paikallislehtien lukemistarkkuus kasvaa ikäryhmittäin. 15–24-vuotiaista paikallislehden kannesta kanteen tai lähes kokonaan lukee ainoastaan 39 prosenttia, kun yli 35-vuotiaista lehden lukee jo 65 prosenttia. Paikallislehtien suurkuluttajia ovat tutkimuksen mukaan kuitenkin 45–79-vuotiaat, joista lehden lukee 69 prosenttia.

¹ Tietoykkönen Oy:n tekemä Valtakunnallinen paikallislehtitutkimus tehtiin mediavalintojen tueksi mainos- ja mediatoimistoille sekä asiakkaille ajanjaksolla syyskuu 2010 – syyskuu 2011. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää paikallislehtien tavoittavuutta, lukemistarkkuutta ja -kertoja sekä lehtien säilyttämistä. Otoksessa oli mukana 24 paikallislehteä ympäri Suomen. Puhelinhaastatteluja tehtiin 6222.

http://www.paikallismediat.fi/pdf/SPM%20Valtakunnallinen%20paikallislehtitutkimus%202012_2.pdf

Nuorten lukijoiden aktivointi on aina ollut sanomalehdille vaikeaa, mutta nykyään se on vieläkin haasteellisempaa. Media on murroksessa, sillä kilpailu sähköisten viestimien kanssa on kovaa. Tilattavien sanoma- ja aikakauslehtien yhdeksän prosentin arvonlisäveron korotus astui voimaan vuonna 2012. Tämä ravistelee koko lehtikenttää ja käy lukijoiden kukkarolle, joten lehtien olisi keksittävä keinoja kouruttaa tilaajansa myös jatkossa. Nuorille internet on noussut selvästi tärkeimmäksi tiedotusvälineeksi. Myös sen mieluisuus on kasvanut selvästi aina 1990-luvun puolivälistä lähtien. Internet on ohittanut television sekä mielisuudessa että tärkeydessä 12–20-vuotiaiden nuorten arjessa. Televisio on kuitenkin toiseksi mieluisin ja toiseksi tärkein tiedotusväline nuorille. Radio ja sanomalehdet ovat kolmanneksi tärkeimpiä tiedotusvälineitä. Radiota pidetään hieman sanomalehteä mieluisampana medianana. (Sanomalehdet.fi, 2012.) Perinteinen printtijournalismi on auttamatta jäljessä kehityksestä. Paikallislehtien onkin panostettava sisältöihinsä entistä enemmän, jotta ne pysyisivät mukana kovassa kilpailussa. Nuoremman lukijakunnan houkuttelu onkin siksi ensiarvoisen tärkeää.

Keskityn tutkielmassani tähän paikallislehtien ongelmaan ja etsin mahdollisia ratkaisuja nuorten mielenkiinnon herättämiseksi uusilla sisällöillä. Tarkoitukseni on selvittää, kuinka lukijoita voidaan aktivoida osaksi journalistista prosessia ja kuinka nuoret voivat olla mukana paikallislehden tekemisessä. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten paikallislehti voi parantaa lukijasuhdettaan nuoriin. Tutkimuskysymykseni on, miten paikallislehti ottaa sisällössään nuoret huomioon, ja miten sisältöä voidaan kehittää nuoria kiinnostavaksi?

Keskiössä tutkielmassani ovat Etelä-Pohjanmaalla julkaistavan paikallislehti Viiskunnan ponnistukset nuorien saattamiseksi lehden lukijoiksi. Sovelluksia kehittävä opinnäytetyöni yhdistää sekä kehittämisprojektin että toimintatutkimuksen ja se on Viiskunnalle tehtävä tilaustyö. Toimintatutkimuksen piirteitä ovat Kuulan (1999, 10-11) mukaan käytäntöihin suuntautuminen, muutokseen pyrkiminen ja tutkittavien osallistuminen tutkimusprosessiin. Olennaista sille on paitsi tuottaa uutta tietoa myös pyrkiä tutkimisen avulla mahdollisimman reaali-

aikaisesti erilaisten asiantilojen muutokseen edistämällä ja parantamalla niitä tavalla tai toisella. (emt.).

Entisen kotipaikkakuntani Kuortaneen paikallislehti Viiskunta on lehtenä minulle hyvinkin tuttu, sillä sain sieltä ensikosketukseni toimittajan työhön yläasteiässä. Viiskunta toimi kimmokkeena journalismin opintojen pariin hakeutumiselle. Sittemmin olen ollut lehdessä kesätoimittajana vuonna 2011 ja sijaisena keväällä 2012. Olen myös tehnyt muutamia juttuja lehteen avustajana. Lehden kehittämisprojektiin oli mielekästä ja kiinnostavaa tarttua, sillä lehtitalo työntekijöineen olivat minulle entuudestaan tuttuja.

Avaan tässä työssä ensin paikallislehden ja paikallisjournalismin käsitteet sekä selvitän paikallislehtien nykytilaa Suomessa. Sen jälkeen esittelen, millainen paikallislehti Viiskunta on. Etenen tutkielmassani käsittelemään nuorten mediasuhteita ja pohdin samalla syitä, miksi paikallislehdet eivät kiinnosta nuoria. Jatkan esittelemällä Viiskunnalle organisoimani kehitysprojektin, jossa yhdistyy myös toimintatutkimus. Käynnistin syksyllä 2011 kevääseen 2012 jatkuvan pilottiprojektin, jossa Viiskunnan levikkialueen kolmen lukion äidinkielen ryhmät tuottavat vuorotellen nuorille itselleen suunnatun aukeaman Viiskuntaan. Nuorten itsensä ideoimat sivut julkaistaan kerran kuussa. Yhteistyöprojekti sai alkunsa Viiskunnan päätoimittaja Ella Nurmen toiveesta kehittää lehden sisältöä niin, että se kiinnostaisi entistä enemmän myös nuoria. Alavuden, Kuortaneen ja Ähtärin lukioiden äidinkielen opettajat ottivat haasteen vastaan osana lukion opetussuunnitelmassa määriteltyä mediakasvatusosuutta. Toimeksiantona ideoin yhdessä päätoimittajan ja lukioiden äidinkielen opettajien kanssa nuorten sivuille vapaamuotoisen rungon.

Selvitän kehittämishankkeen taustat, käytännön toteutuksen ja lopputuloksen. Tutkin projektia Viiskunta-lehden näkökulmasta analysoiden sitä, mitä nuorten sivut lehdelle merkitsevät. Peilaan myös lukioiden mahdollisuuksia mediakasvatuksen opettamiseen käytännössä tukemalla äidinkielen opetusta uudella ja mielekkäällä tavalla. Yhteenvetona kiteytän projektin hyödyt lehdelle. Pohdin myös, miten vastaavanlaista yhteistyötä nuorten ja paikallislehtien kesken voisi hyödyntää maanlaajuisesti.

2 PAIKALLISLEHDET SUOMESSA

2.1 Mikä on paikallislehti?

Paikallislehti on joukkoviestin, jonka pääasiallinen sisältö muodostuu yhden tai useamman paikkakunnan asioista. Paikallislehti ilmestyy yhdestä neljään kertaa viikossa ja sen levikki kattaa yhden tai muutaman kunnan tai kaupunginosan. Tunnusomaista paikallislehdelle on sanomalehtimäisyys, liikeyritysluonteisuus ja epäpoliittisuus. Paikallislehti leviää tilauspohjaisesti. Paikallisjournalismi on maantieteellisesti aihevalinnaltaan ja yleisöltään rajattua tai nimenomaan alueellisesti kiinnostavaa journalismia. Yleisimmin paikallisjournalismia harjoittavat paikallislehdet ja -radiot, jotka ovat rajattuja joukkoviestimiä. (Kuutti 2006, 163.)

Paikallislehdet palvelevat levikkialueillaan lukijoita, jotka haluavat tietoa lähiympäristöstään. Samalla ne toimivat paitsi tiedonvälittäjinä, myös yhteisön yhteisten etujen ja arvojen vaalijoina. Kun lehti pitää yllä yhteisön vakaata elämää, se varmistaa samalla oman olemassaolonsa. Lehti on riippuvainen siitä, miten voimakkaasti asukkaat kokevat alueen omakseen. Se on paikallinen keskustelufoorumi ja muualle muuttaneille yhdysside. Paikallislehti kertoo alueen ihmisistä, lehdestä tarkistetaan niin syntyneet, avioituneet kuin kuolleet. Lehden tärkeä tehtävä on taltioida myös paikallishistoriaa. (Sillanpää 2011, 48.)

Paikallislehti kertoo paikallisista asioista, joista muut tiedotusvälineet eivät kerro. Pienet ja arkisetkin asiat voivat nousta isoksi uutiseksi, sillä paikallislehdillä on maakuntalehtiä matalampi uutiskynnys. Asukkaat tarvitsevat myös paikallislehden välittämiä tietoja voidakseen toimia yhteisön jäsenenä. Paikallislehti toimii levikkialueensa kalenterina, josta tarkistetaan tapahtumien ajankohdat, kokousten ja kerhojen kokoontumiset sekä viikonlopun viihdetarjonta. (Mäkinen 2005, 18.) Sosiaalinen media on kuitenkin yhä etenevässä määrin viemässä tätä viihteen roolia pois paikallislehdiltä. Omaan kokemukseeni perustuen erityisesti nuorempi sukupolvi löytää tiensä viihteen pariin esimerkiksi Facebookin ryhmäsivustojen kautta. Sosiaalisen median avulla tapahtumia voi markkinoida

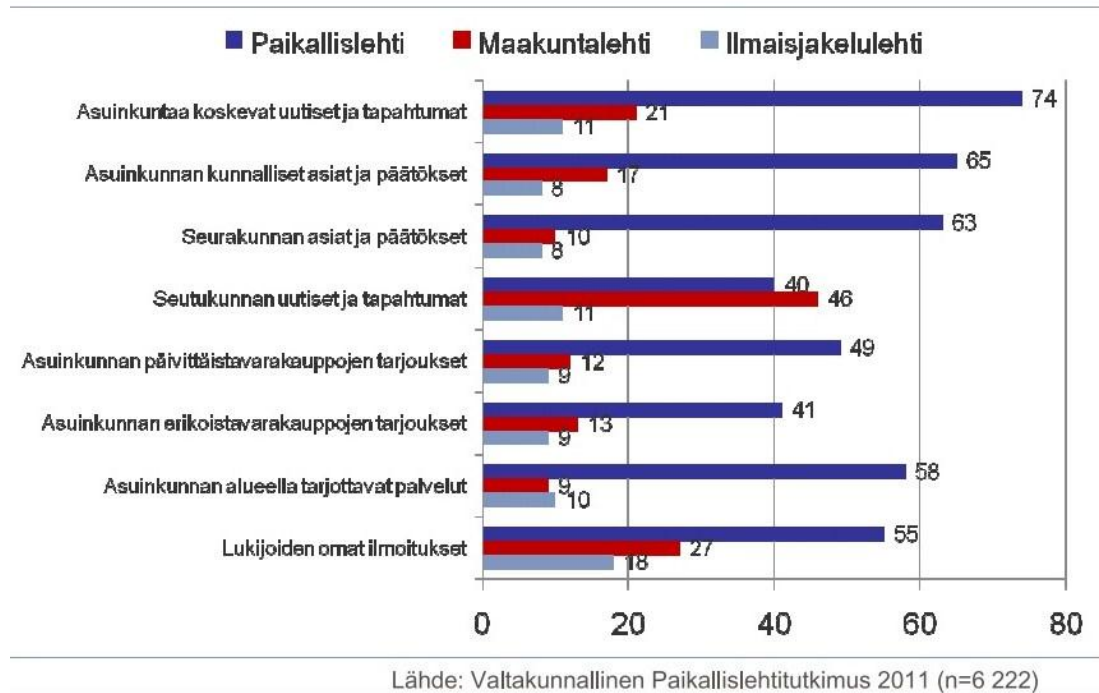
hyvinkin kohdennetusti erilaisille ihmisryhmille (Kansalaisyhteiskunta 2011). Tapahtumamarkkinoinnin hyötyjä sosiaalisessa mediassa ovat paitsi reaaliaikaisuus ja nopea päivitettävyyys, myös suuren yleisön tavoitettavuus ilman kustannuksia (emt.)

Suomessa ilmestyy noin 150 tilattavaa paikallislehteä (Sanomalehtien liitto 2012). Tarkkaa lukua on vaikea määritellä, sillä kaikki lehdet eivät kuulu Sanomalehtien Liittoon. Paikallislehtiä voidaan karkeasti luokitella kolmeen eri luokkaan. Suurimman osan paikallislehtiyhtiöistä omistavat Alma Median kaltaiset suuret konsernit. Osa paikallisista lehdistä taas toimii tiiviisti omistajien lehtitalojen yhteydessä. Pieni vähemmistö paikallislehdistä on aatteellisten, esimerkiksi kotiseutuyhdistysten tai urheiluseurojen kustantamia.

2.2 Paikallislehden vahvuudet

Vuoden 2011 Valtakunnallisesta paikallislehtitutkimuksesta selviää, että lukijat pitävät paikallislehteä parhaana tietolähteenä asuinkuntaansa koskevissa uutisissa ja tapahtumissa (Kuvio 1). Lukijat etsivät paikallislehdestä tietoa paitsi asuinkunnan uutisista ja tapahtumista, kunnallisista asioista ja päätöksistä, myös seurakunnan asioista ja päätöksistä, päivittäis- ja erikoistavarakauppojen tarjouksista, alueella tarjottavista palveluista ja lukijoiden omista ilmoituksista. Tutkimuksen mukaan paikallislehti päihittää eri kategorioissa parhaana tietolähteenä sekä maakuntalehdet että ilmaisjakelulehdet. Vastajien mielestä ainoastaan seutukunnan uutisissa ja tapahtumissa maakuntalehteä pidettiin paikallislehteä parempana tietolähteenä. (Paikallismediat 2012.)

Parhaat tietolähteet

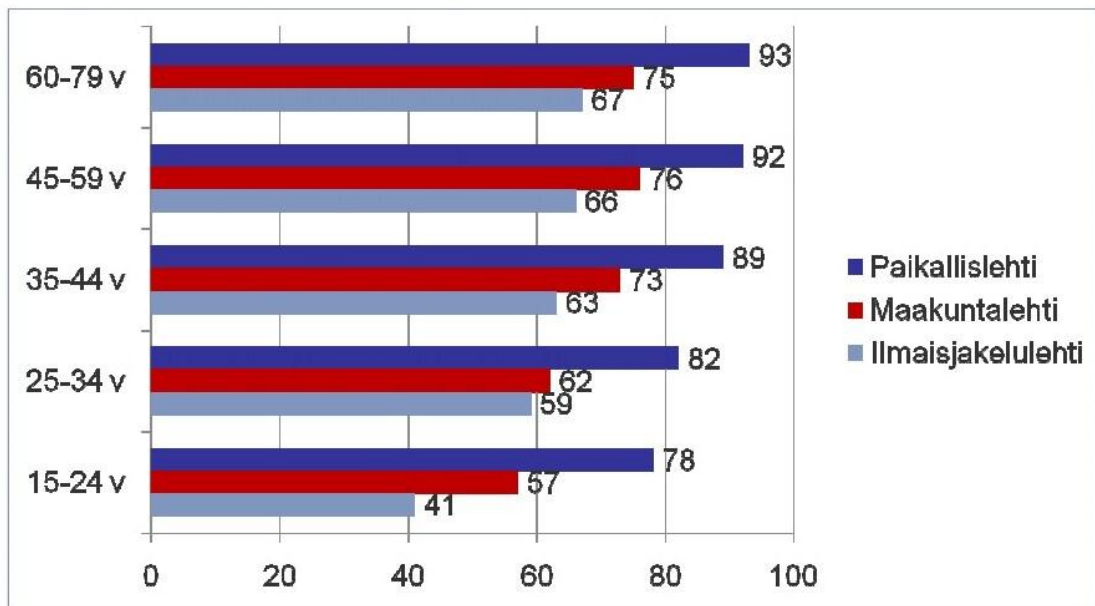

Kuvio 1. Lukijoiden nimeämät parhaat tietolähteet vuoden 2011 Valtakunnallisen paikallislehtitutkimuksen mukaan (Paikallismediat.fi 2012).

Tutkimuksesta selviää myös, että vastaajat pitivät paikallislehteä maakuntalehteä tarpeellisempänä, hyödyllisempänä, läheisempänä ja kiinnostavampana (Kuvio 2.) Vastaajat pitävät paikallislehteä ylivoimaisesti tärkeimpänä paikkakunnan puolestapuhujana ja hengen luojana. Paikallislehden lukukerrat ovat nousseet vuodesta 2009. Tuolloin lehden luki kahdesti tai useammin 42 prosenttia, kun vastaava luku vuonna 2011 nousi jo 48 prosenttiin. Nousu ilmiö tapahtui myös maaseutulehtien ja ilmaisjakelulehtien kohdalla. Paikallislehden kannesta kanteen lukevien vastaajien määrä on kuitenkin pysynyt samana, sillä vuosina 2009 ja 2011 heitä oli 62 prosenttia.

Lehtien viikkotavoitettavuus ikäryhmittäin

Lukenut lehteä viimeisen viikon aikana

Lähde: Valtakunnallinen Paikallislehtitutkimus 2011 (n= 6 222)

Kuvio 2. Paikallis-, maakunta- ja ilmaisjakelulehtien viikkotavoitettavuus vuoden 2011 Valtakunnallisen paikallislehtitutkimuksen mukaan (Paikallismediat.fi 2012).

Paikallislehtien viikkotavoitettavuutta tarkastelevan tutkimuksen mukaan paikallislehden suurkuluttajiksi osoittautuivat edelleen vanhemman väestön edustajat. Tutkimuksesta käy kuitenkin ilmi, että paikallislehteä oli viimeisen viikon aikana lukenut 78 prosenttia 15–24-vuotiaista vastaajista. Vuodesta 2009 nousua on tapahtunut hiukan, sillä silloin vastaava luku nuorten osalta oli 75 prosenttia. Tämän tutkimuksen perusteella näyttääkin siltä, että paikallislehdet tavoittavat myös nuoren lukijakunnan ainakin yleisellä tasolla varsin hyvin. On kuitenkin selvää, että houkutellakseen nuoria lukijoita, paikallislehden täytyy kiinnittää sisällössään huomiota nuoria kiinnostaviin aihepiireihin. Mainitsin opinnäytetyöni johdannossa, että kannesta kanteen paikallislehden 15–24-vuotiaista lukee ainoastaan 39 prosenttia. Vaikka lehden viikkotavoitettavuus onkin suurempi, on lehdillä vielä reilusti matkaa siihen, että nuoret selaisivat ne läpi kokonaan, kuten vanhempi ikäpolvi tekee.

Paikallislehden tärkein ominaisuus mediana on paikallisuus, mikä tekee siitä lukijoilleen läheisen. Samalla luodaan konkreettisesti yhteisöllisyyttä levikkialueen asukkaiden kesken. Paikallislehti elää kertomalla oman levikkialueensa asioista. Siinä se on vahva ja siinä ovat sen menestyksen eväät. Paikallisuuden ei kuitenkaan tarvitse merkitä sitä, ettei lehdessä seurata, mitä maailmalla, valtakunnassa tai maakunnassa tapahtuu. Näiden tapahtumien uutisoinnin näkökulma vain on täysin toisenlainen kuin esimerkiksi päivälehdissä. Paikallisella otteella tehty uutisointi saattaa joissakin tapauksissa olla jopa hedelmällisempää ja valtakunnallisten päätösten seurauksista todellisemmin tiedottavampaa. Esimerkiksi pienillä paikkakunnilla kuntaliitokset ovat sellainen jutunaihe, josta paikallislehdet voivat ammentaa käytännönläheisiä uutisia. Lukijoille selvitetään konkreettisesti, mitä muutoksia seutukunnassa tapahtuisi mahdollisten liitosten myötä. Helsingin herrojen päätökset uutisoidaan siis siten, että ne tuodaan lähelle jokapäiväistä arkea. Suuret valtakunnalliset päätökset virkistävät yleensä myös paikallislehtien yleisönosastokirjoittelua.

Tarkasti rajattu levikkialue rajoittaa toimittajan mahdollisuuksia vaikuttaa lehden sisältöön. Suppealla toimitusalueella paikat, asiat ja henkilöt tulevat nopeasti tutuiksi. Suhdeverkostosta on toimittajalle hyötyä, mutta ääneen saatetaan päästää samoja haastateltavia useaan otteeseen, jos paikkakunnalta ei montaa oman alansa asiantuntijaa löydy. Heidi Pohjala (2008) on opinnäytetyössään kartoittanut paikallislehtien toimittajien kokemuksia paikallisen näkökulman vaatimusten vaikutuksesta työhön. Keski-Uusimaa -lehden toimittajille teetetyn kyselyn vastausten perusteella Pohjala nimeää yhdeksi paikallisjournalismin haasteeksi haastateltavien löytämisen.

Koska alue, jolta haastateltavat pitää löytää, on pieni, parhaiden asiantuntijoiden kommenttien saaminen juttuun on joskus mahdotonta. Jos toimitusalue kattaa koko maan, voi haastatella asiantuntijaa miltä paikkakunnalta tahansa. Rajoista ei silloin tarvitse välittää. Maakunnallisessa lehdessä alue on niin laaja, että asiantuntija on varmasti helpompi löytää kuin paikallislehdessä. Tästä voisi myös päätellä, että paikallislehden toimittajalta kuluu enemmän aikaa asiantuntijan löytämiseen. Se ei kuitenkaan tutkielmani perusteella pidä paikkansa. Kun alue on pieni, toimittajat myös tuntevat alueelta paljon ihmisiä ja näin ollen keksivät myös nopeasti, ketä juttuun kannattaa haastatella. Paikallinen asiantuntija ei kuitenkaan aina ole jutun kannalta se asiantuntevin. (Pohjala 2008, 39.)

Paikallislehti luetaan tarkkaan ja siihen luotetaan. Lukija hakee paikallislehdestä niitä tietoja, joita hän ei muualta saa. Paikallislehti ei pyri korvaamaan päivälehteä, vaan täydentää valtakunnallisen ja maakunnallisen median tietomäärää. Ihmiset lukevat mielellään lehtiä myös sen vuoksi, että heillä riittäisi puheenaita naapureiden ja työtovereiden kanssa. Kun paikallislehti kertoo jokaista kiinnostavista ja jokaiselle läheisistä asioista, tuntee lehden tilaamatta jättänyt itsensä ulkopuoliseksi tuttuja tavatessaan. Paikallislehden merkitys me-hengen luojana on suuri. (Santonen 1971, 9.)

Vaikka kehitys on mennyt huimasti eteenpäin ja mediakenttä muuttunut radikaalisti sitten 1970-luvun ja Santosen artikkelin kirjoittamisen aikojen, pätevät hänen lausumansa edelleen. Suurin syy lienee vuosikausia jatkuva uskollinen lukijasuuhde, jota lehdet pyrkivät vaalimaan. Paikallislehti on matalan kynnyksen tiedotusväline, joka tekee juttuja näennäisesti pienistäkin asioista. Toiminnan ydin on vuorovaikutuksellisuudessa lukijakunnan kanssa. Mitä helpommaksi lehteä lähestyminen on lukijalle tehty, sitä tiiviimmin paikallislehti pystyy toteuttamaan tiedonvälitystehtäväänsä. Yhteispeli lukijoiden kanssa toimii niin juttukeikoilla kuin toimituksessakin; toimittajaa voi nykäistä hihasta, toimituksessa voi vieraila, puhelinlinjat ovat auki, sähköpostit kulkevat ja perinteiset kirjeetkin luetaan. Paikallislehti on todennäköisesti se media, jonka kautta paikalliset saavat oman äänensä helpoimmin kuuluviin.

Kunnan asukkaalle paikallislehti merkitsee tänä päivänä paitsi alueellisen tiedon- ja viihteen lähdeä, myös arvostelun areenaa. Monessa pienessä kunnassa paikallislehti lieneekin ainoa kansalaiskeskustelun foorumi. Omaan havainnointiini perustuen väittäisin, että paikallislehdet vaikuttavat olevan suosituimpia pienillä paikkakunnilla ja maaseudulla, vaikka niillä on oma lukijakuntansa myös suuremmilla paikkakunnilla ja omien levikkialueidensa ulkopuolella. Paikallislehtien suurempi suosio pienellä paikkakunnalla perustuu yksinkertaisesti siihen tosiasiaan, että lehti koetaan tarpeelliseksi tiedonjanon sammuttajaksi. Paikallisuus tarjoaa lukijalleen ikään kuin kiintopisteen mutkikkaalta tuntuvassa, globaaliutta korostavassa maailmassa.

Paikallisuus on ihmisille tärkeä arvo ja paikallislehti koetaan tärkeäksi, sillä se liittyy yhteen sekä alueen ihmiset että paikat. Lehdellä on erittäin suuri merkitys paikallisen identiteetin ylläpitäjänä ja hengen luojana (Sillanpää 2011, 47.)

Alueellinen identiteetti on mielekästä jakaa alueiden identiteetiksi – mikä tekee alueesta ainutlaatuisen verrattuna muihin alueisiin – ja ihmisten alueelliseksi identiteetiksi eli aluetietoisuudeksi. Näin on mahdollista pohtia suhdetta alueeseen tunnistamisen, osallisuuden tai identiteetin käsitteen kautta eli mikä liittyy ihmiset tilaan ja tekee siitä paikan. On huomattava, että näitä molempia identiteetin muotoja, sekä alueen erityisyyttä että ihmisten kokemusta siitä ja samais- tumista alueeseen, muotoillaan alueellisessa mediassa. (Isoaho 2011, 84.) Paikallislehtien suosiosta kieli nykyään myös se, että lehdet ovat onnistuneet vuosi toisensa jälkeen kertomaan paikallisuudesta tarinoita, joita lukijat tahtovat jakaa. Ihmisläheisesti ja usein omaa paikkakuntaa jalustalle nostaen kirjoitetut jutut pyrkivät tarjoamaan tilaajilleen jotain sellaista paikallista tietoa, jota ei ole saatavilla mistään muusta lähteestä. Koska nykyään yhdellä paikkakunnalla ei enää usein ilmesty montaa paikallislehteä, ei kilpailuasetelma toisten lehtien kanssa syö lukijakuntaa.

2.3 Edessä uudet haasteet

Sanomalehdistä voidaan luoda kaksi tulevaisuudenkuvaa, hyvän ja pahan skenaarit. Paha sanomalehti on markkinavoimien kiihtyvässä kilpailussa muuttunut viihteelliseksi ja sensaatiohakuiseksi. Näillä painotuksillaan se kosiskelee nuoria ymmärtämättä, että nämä hyväksyvät sanomalehden asiallisuuden ja asiapitoisuuden ja saavat viihdettä tarpeeksi muualta. Hyvä sanomalehti on tasokas ja hyvin toimitettu kokonaisuus, jossa yksityinen ja yhteinen kohtaavat tavalla, joka kiinnostaa erilaisia ja eri-ikäisiä lukijoita. (Hankala 2011, 179.)

Lehdistölle on ennustettu lopun aikoja jo monta kertaa. Esimerkiksi raportissa journalismin trendeistä Yhdysvalloissa vuonna 2009 esitellään kymmenen väitettä journalismin tuhosta ja syitä olla huolestumatta niistä (Aitamurto 2009). Vuonna 2009 uutisoitiin verkkomedian kukoistuksen olevan vasta aluillaan ja

paperilehtien tuhon olevan jo käsillä. Mediaviikon (2009) uutisen mukaan Yhdysvalloissa suuria sanomalehtiä oli jo kaatunut ja samanlaista kehityskulkua povattiin myös Suomeen. Helsingin Sanomien uutisen mukaan (2012) vain seitsemän prosenttia tanskalaisista pitää enää paperilehteä niin tärkeänä tiedonlähteenä, että sitä ilman ei voisi olla. Sanomalehtiriippuvaisten määrä on puolittunut kolmessa vuodessa, sillä paperilehtiä lukee enää niukka kolmannes tanskalaisista.

Printtimedian nujertajaksi mainittiin ensin radio, sitten televisio ja nykyisin internet. Mikään niistä ei ole kuitenkaan onnistunut lannistamaan painettua mediaa, eikä paikallislehtikään ole tässä joukossa häviäjän asemassa. Paperilehti on edelleen ylivoimaisesti suosituin lukemistapa Suomessa, vaikka sen rinnalle onkin tullut muita tapoja lukea sanoma- ja aikakauslehtiä. Kansallisen Mediatutkimuksen (Levikintarkastus 2012) tulokset vuodelta 2011 osoittavat, että lukutavat muuttuvat hyvin hitaasti. Lähes kaikki suomalaiset, 96 prosenttia vastanneista, seurasivat jotain painettua sanoma- tai aikakauslehteä. Painettujen lehtien lukijamäärät ovat pysyneet viime vuodet melko tasaisina huolimatta nettilehtien lukemisen yleistymisestä. Sanoma- ja aikakauslehtien yhteislukijamäärä laski 3,3 prosenttia edelliseen, vuoden takaiseen mittaukseen nähden (emt.)

”Vanhan median” on kuitenkin sopeuduttava uudenlaiseen toimintakulttuuriin, mikäli se aikoo säilyttää asemansa alati kovenevassa kilpailussa. Tämä tarkoittaa jakelu- ja ansaintastrategioiden uudelleen järjestelyä, jossa laajojen kohderyhmien saavuttaminen ei onnistu ilman uusien jakelukanavien hyödyntämistä. (Alagangas 2011, 12.) Kuitenkin puolet lehtijournalisteista on sitä mieltä, että median muutos ei ole kunnolla alan hallinnassa. Keskeinen hämmennyksen syy on internet, joka haastaa lehdistön niin vahvasti, että sen koetaan jopa asettavan normeja tavalle tehdä lehtiä. Koska viestinnän arvioidaan siirtyvän asteittain verkkoon ja verkkolehtiin, halutaan paperinen ja sähköinen lehti yhdistää. Toimivan ratkaisun löytäminen on kuitenkin osoittautunut vaikeaksi ja vielä vaikeampaa tuntuu olevan vastata kysymykseen, miten sähköisellä lehdellä saavutetaan rahallista voittoa. (Itella 2012a.)

Verkkoon panostamisessa hidastellaan usein sen syyn varjolla, että satsaamisen tehneet kilpailijat kertovat, ettei netti ole tuonut uusia euroja taloon. On kuitenkin hankala kuvitella, että uudet sukupolvet, jotka eivät käy netissä vaan elävät siellä, ottaisivat paikallislehden omakseen ilman, että lehden tarvitsisi panostaa verkkoon. (Alakangas 2011, 14.) Alakankaan mukaan paikallislehtien verkkojulkaisut ovat vielä lapsenkengissään. Paikallislehtien verkkosisällöt painottuvat suurimmaksi osaksi nyt lähinnä printtijulkaisujen tiivistelmiin. Parhaimmassa tapauksessa paikallislehtien verkkosivuista voisi jatkossa tulla paikallisia ihmisiä reaaliaikaisesti yhdistäviä portaaleja, joihin keräännyttään lukemaan ja puimaan lähiseutua koskettavia uutisia. Paikallisuudesta ja median läheisyydestä tulee paikallislehdille entistä korostuneempi etu mediakentän edelleen pirstaloituessa. Nuoret omaksuvat uusia viestintätapoja vanhempiaan helpommin. Iäkkäämmillä taas voi olla ongelmia pysyä mukana kehityksessä. Paikallislehden onkin palveluitaan kehitettäessä otettava huomion kaikkien käyttäjien tarpeet, jotta sen menestyskulku jatkuisi myös digitalisoituneessa tietoyhteiskunnassa. Paikallislehden olisi mentävä sinne, missä ihmisetkin ovat, oli kyseessä sitten maantieteellinen paikka tai virtuaalinen todellisuus.

3 PAIKALLISLEHTI VIISKUNTA

3.1 Kotiseudun puolestapuhuja

Vuodesta 1954 lähtien Etelä-Pohjanmaalla ilmestynyt Hugo Valppaan perustama Viiskunta on Alavuden, Kuortaneen, Lehtimäen, Töysän, Ähtärin ja lähitiennon poliittisesti sitoutumaton paikallislehti (Viiskunta 2012.)

Viiskunta kuuluu Ilkka-Yhtymä-konserniin, joka muodostuu emoyhtiöstä Ilkka-Yhtymä Oyj, kustannusyhtiöstä I-Mediat Oy ja lehti- ja arkkipainoyhtiöstä I-print Oy. Konserniin kuuluvat lisäksi kiinteistöyhtiöt Kiinteistö Oy Seinäjoen Koulukatu 10 ja Seinäjoen Kassatalo Osakeyhtiö sekä Pohjalaismediat Oy. Konsernin päätuotteet ovat maakuntalehdet Ilkka ja Pohjalainen, Viiskunnan lisäksi neljä muuta paikallislehteä (Komiati, Järviseutu, Jurvan Sanomat, Suupohjan Sanomat), kaksi kaupunkilehteä (Vaasan Ikkuna, Etelä-Pohjanmaa), lehtien verkko- ja mobiilipalvelut sekä I-print Oy:n painotuotteet ja -palvelut. Konsernin muut osakkuusyhtiöt ovat Alma Media Oyj, Arena Partners Oy, Väli-Suomen Media Oy sekä Yrittävä Suupohja Oy. Konsernin liikevaihto kasvoi vuonna 2011 7,4 prosenttia ja oli 49 952 tuhatta euroa. (Ilkka-Yhtymä 2012.)

Viiskunnan toimintaperiaatteisiin kuuluu olla mukana paikallisessa elämänmenossa. Se on keskittynyt uutisoimaan asioista, jotka tapahtuvat lähellä ihmistä ja siirtämään sukupolvien perinnettä eteenpäin. Kahdesti viikossa, tiistaisin ja torstaisin, ilmestyvän lehden sisältö koostuu alueuutisista, tiedotteista, ilmoituksista, haastatteluista, tapahtumista ja kunnallisista päätöksistä. Vuonna 2011 lehden levikki oli 6091. (Viiskunta 2012.) Levikistä noin neljännes menee kolmen ydinkunnan eli Alavuden, Kuortaneen ja Töysän ulkopuolelle. Tuossa neljänneksessä on mukana myös Ähtäri ja entisen Lehtimäen kunnan alue, jolta Viiskunta on tietoisesti jättäytynyt vähän pois välttääkseen kilpailua toisen saman konsernin lehden kanssa, jonka alueeseen kuuluu myös Soini. Viime vuonna kolmen ydinkunnan alueella asukasluku väheni 89:llä ja Ähtärissä lisäksi 69:llä. Lehden levikkialue on siis muuttotappiollista, mutta esimerkiksi Alavu-

della asukasluku putosi vuoden 2011 aikana huomattavasti hitaammin kuin vuoden 2010 aikana, jolloin pelkästään Alavuden tappio oli 105 henkilöä. (Nurmi, Ella. Henkilökohtainen tiedonanto 03.04.2012.)

50-vuotisjuhlalehdessä vuonna 2005 lehden pitkäaikainen päätoimittaja Aarne Plukka kommentoi Viiskunnan sisältöä seuraavasti:

Paikallislehden luonne on kuitenkin vuosikymmenten aikana säilynyt samana; pysyä läheisenä kotiseutunsa asukkailla ja kotiseudultaan muualle muuttaneille kertomalla oman alueensa tapahtumista, ilmiöistä, kunnallisista ja seurakunnallisista päätöksistä, voitoista ja tappioista sekä ihmisten suruista ja iloista. Näitä jokapäiväiseen elämäämme liittyviä asioita. Paikallislehden tehtävä on myös puhua oman alueensa puolesta ja pitää sen puolta yhteiskuntarakenteiden alati tapahtuvissa muutoksissa. Ei voi olla eikä saa olla niin, että kaikki virallinen toiminta keskittyy etelään tai maakuntakeskuksiin. Paikallislehden eräs luonteenpiirre on myös ylläpitää levikkialueellaan elämänmyönteisyyttä. Kannustaminen on jokapäiväistä työtä. (Plukka 2005)

Alavudella sijaitsevan Viiskunnan toimituksen uutena päätoimittajana on toiminut vuodesta 2010 lähtien Ella Nurmi. Lehdessä työskentelee hänen lisäksi kolme vakituista toimittajaa ja lukuisia avustajia. Lehtitalossa ei ole enää vuosikausiin ollut omaa lehtipainoa, sillä lehteä painaa Seinäjoella I-print Oy. Kuitenkin lehden sivunvalmistus, toimituksen aineiston ja ilmoitusten kokonaisuus, taitetaan Alavudella.

Viiskunnan pyrkimyksenä on päätoimittaja Ella Nurmen mukaan keskittyä moniarvoiseen ja monipuoliseen sisältöön sekä vapaaseen sanaan. Levikkialueeseen kuuluvien kuntien tasapuolinen ja eri-ikäisten lukijoiden kattava huomiointi on lehdelle tärkeää. Kiinnostava paikallinen asia tai uutinen ylittää liki aina julkaisukynnyksen. Siksi lukijoiden hyvät juttuvinkit ovat tervetulleita. (Nurmi, Ella. Henkilökohtainen tiedonanto 03.04.2012)

Olen pyrkinyt viemään Viiskuntaa siihen suuntaan, että juoksisimme tapahtumissa vähemmän ja tekisimme enemmän omia aiheita ja menisimme asioihin etukenossa eli "tällaista tulee tapahtumaan" sen sijaan, että kertoisimme, mitä on tapahtunut. Tässä olemme onnistuneet vaihtelevasti, eli sillä saralla kehittämistä riittää. Pyrimme myös tekemään visuaalisempaa lehteä eli uutena lähestymistapana on tullut kuvareparit, joissa tekstiä ei juuri ole vaan tapahtumista kerrotaan mieluummin runsailla kuvilla, jos aihe on kuvauksellinen. (Nurmi, Ella. Henkilökohtainen tiedonanto 03.04.2012)

Nurmen päätoimittajuuden aikana yleisö on otettu vahvemmin mukaan lehden sisällöntuottajiksi kuin aiemmin. Osasyynä tähän on se, että toimitus ei enää

mene jokaisiin kissanristiäisiin, vaan tapahtumajärjestäjiä kannustetaan ottamaan itse kuva ja lähettämään toimitukselle tapahtumasta tiedot, joista toimitus muotoilee lopullisen jutun.

Tämä palvelee sekä tapahtumajärjestäjiä että lehteä. Toimittajilla jää paremmin aikaa omien juttujen tekemiseen, kun ei tarvitse juosta kuvaamassa kaikkia martakerhon mestarisukankutojana palkittuja. Silti tapahtumajärjestäjä saa omaa asiaansa esille, kun lehti ottaa mielellään vastaan kuvia ja jutunpätkiä kyseisistä tapahtumista. On kuitenkin tärkeää, että toimitus säilyttää journalistisen päätösvalan itsellään eli kaikki toimituksen sähköpostiin lähetetty materiaali ei mene automaattisesti lehteen vaan toimitus päättää mitä, missä muodossa ja milloin asioita julkaistaan. (Nurmi, Ella. Henkilökohtainen tiedonanto 03.04.2012)

3.2 Kilpailutilanne levikkialueella

Viiskunnalla ei ole ydinlevikkialueellaan toista kilpailevaa paikallislehteä. Ähtärissä ilmestyy Ähtärinjärven Uutisnuotta, jolla on Ähtärissä vahvempi asema kuin Viiskunnalla. (Nurmi, Ella. Henkilökohtainen tiedonanto 03.04.2012)

Viiskunnan kilpailijana levikkialueella on maakuntalehti Ilkka, jolla on Alavudella samassa talossa Viiskunnan kanssa aluetoimitus.

Oman konsernin maakuntalehti on varsinkin uutisissa meille kova pala, sillä onnistumme harvoin saamaan omia uutisia julki ennen maakuntalehteä. Uutisvoitot ovat toki sitten sitäkin makeampia. Maakuntalehden uutiskriteerit ovat myös joskus herättäneet meidän toimituksessa kummastusta, eli Ilkka on uutisoinut asioita, jotka eivät meillä ylitä uutiskynnystä. Minun päätoimittaja-ajaltani en sellaista muista - paitsi Vesa Keskisen nais- ym. juttujen osalta. (Nurmi, Ella. Henkilökohtainen tiedonanto 03.04.2012)

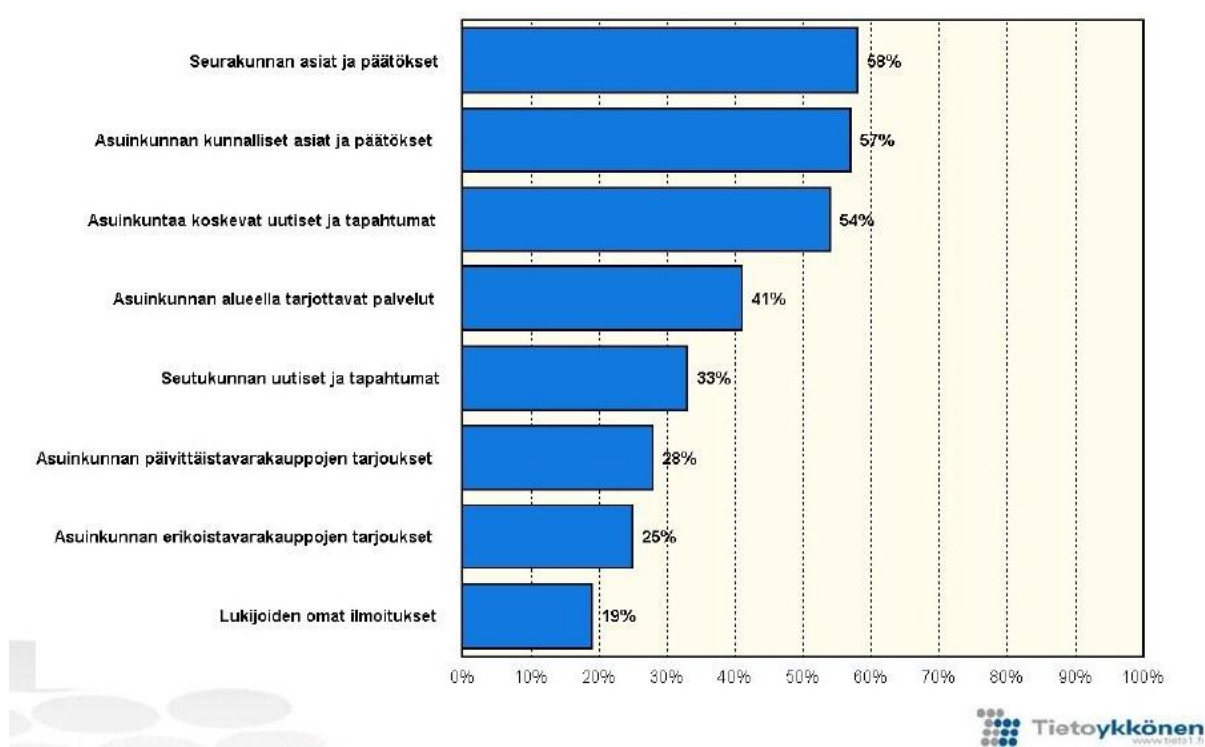
Haastajana on myös ilmaisjakelulehti Ykköset, joka kilpailee Viiskunnan kanssa etenkin ilmoitusmyynnistä. Toimituksessa on törmätty joskus siihen, että asiakkaan on vaikea ymmärtää Viiskunnan ja Ykkösten toimivan erilaisin journalistisin periaattein. (Nurmi 2012).

Viiskunnan toimeksiantona tehdyn vuoden 2010 lukijatutkimuksen mukaan Viiskuntaa lukee 97 prosenttia alueen 15–79-vuotiaista asukkaista. Tutkimuksen teki Tietoykkönen Oy. Aineistona oli 200 puhelinhaastattelua, jotka tehtiin elosyyskussa 2010. Tutkimuksen mukaan Viiskunnan yhtä numeroa luetaan tarkimmin alueen medioista, lähes puolet lukee sen tarkoin tai kannesta kanteen ja 37 prosenttia vastaajista lukee yhtä numeroa useammin kuin kerran. Viiskunta

säilytetään kotona, yli 60 prosenttia vastaajista säilyttää lehensä vähintään viikon ajan. Se on alueensa tärkein, hyödyllisin, läheisin ja kiinnostavin media sekä paikkakuntien tärkein puolestapuhuja ja hengenluoja. (Viiskunnan lukijatutkimus 2010). Viiskunta on asuinkuntia koskevissa kunnallisissa asioissa ja päätöksissä sekä uutisissa ja tapahtumissa alueensa paras tietolähde (Kuvio 3.)

Viiskunta parhaana tietolähteenä

Mistä tiedotusvälineestä katsotte saavanne parhaiten tietoa seuraavista asioista?

Kuvio 3. Viiskunta parhaana tietolähteenä levikkialueellaan (Viiskunnan lukijatutkimus 2010).

Nurmen mukaan Viiskunta on samassa murrostilanteessa kuin muutkin tilattavat lehdet. Markkinavoimat jylläävät ja euroja tarvitaan, mutta samalla täytyy pyrkiä suojelemaan lehden journalistista koskemattomuutta. Lisäksi levikit laskevat, kun suuret ikäluokat kuolevat pois ja nuoremmat eivät ole oppineet lukemaan tilattavia sanomalehtiä tai eivät näe niitä yhtä tärkeiksi kuin vanhempansa. Viiskunnalla on ne lukijat, joille lehti on äärettömän tärkeä ja jotka tilaisivat lehden, vaikka sen hinta kaksinkertaistuisi ja sisältö muuttuisi täysin. Sitten on

ne, jotka eivät ole koskaan kokeneet lehteä omakseen ja joita lehden on erittäin vaikea tavoittaa. Lisäksi on se joukko, joka seuraa lehden sisällön merkitystä itselleen sekä punnitsee saamaansa hyötyä suhteessa lehden hintaan ja tekee päätöksensä tilaamisesta sen mukaan. (Nurmi 2012).

4 NUORTEN MEDIASUHTEET

4.1 Millenniaalisukupolvi verkostoituu

1980-luvun jälkeen syntyneitä eli nykypäivän lapsia ja nuoria on nimitetty Millenniaalisukupolveksi. Sillä tarkoitetaan, että lapset ja nuoret ovat syntyneet teknologisoituneeseen maailmaan. (Kangas ym. 2008, 5.) Millenniaalit ovat taitavia ja motivoituneita kokeilijoita, monella tapaa mediataitoisia ja oppimiskykyisiä, tietotekniikan ja netin palveluiden käytössä (emt.) Mediasta on tullut nykypäivänä kiinteä osa nuorison arkea. Nykynuoriso ottaa helposti käyttöön uutta teknologiaa. Jo alakouluikäiset lapset osaavat hyödyntää tehokkaasti erilaisia medioita ja saattavat opettaa uuden median käytössä myös omia vanhempiaan. Viestimet ovat tärkeä osa nuoren jokapäiväistä elämää. Medioiden käyttö nivou- tuukin sujuvasti niin viihtymiseen ja tiedonhakuun kuin sosiaaliseen elämään. Netissä ei enää ainoastaan käydä, vaan siellä ollaan, eletään ja viestitään ja osallistutaan. Ystävyysuhteita hoidetaan samanaikaisesti internetissä niin tietokoneella kuin puhelimellakin. Jos aina mukana kulkevalla kännykällä voi internetin syövereistä etsiä sekunneissa päivänpolttavat uutisaiheet, ei ole mikään ihme, että sanomalehdet joutuvat keksimään uusia keinoja houkutellakseen uusia lukijoita.

Digitaalisessa kulttuurissa osallisuus ja osallistuminen on helppoa. Sisällönmuokkaukseen kehitettyjen työkalujen avulla lähtökohtaisesti kuka tahansa voi osallistua, tuottaa sisältöä tai verkottua ilman erityisiä teknisiä taitoja. Millenniaaleille ratkaisujen omaehtoinen etsiminen ja tiedonhaku hakukoneiden avulla tai vertaisverkostoista ovat mielekkäämpiä ja nopeampia tapoja toimia kuin toimintatapojen ja vastauksien kysyminen vanhemmilta tai muilta auktoriteeteilta. (Kangas ym. 2008, 5.)

Internetin vuorovaikutteisia julkaisujärjestelmiä nimitetään sosiaaliseksi mediaksi. Tyypillistä sosiaalisen median järjestelmille on, että osallistujat voivat tuottaa sisältöjä, muokata niitä, kommentoida, keskustella, jakaa aineistoja ja verkottua

keskenään. (Opetushallitus 2012a.) Sosiaalinen media kattaa niin blogit, wikit, kuvan-, videon- ja äänenjakopalvelut, virtuaaliset kohtaamispaikat, sosiaaliset kirjanmerkit kuin yhteisölliset kalenteritkin. Osallistua voi esimerkiksi kommentoimalla, äänestämällä, arvioinneilla, vastauksilla sekä gallupeilla ja kyselyillä. Sosiaalisen median käyttö on noussut viime vuosina huimasti. Etenkin nuoret ovat ottaneet sen omakseen, sillä Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan keväällä 2010 johonkin yhteisöpalveluun, kuten Facebookiin tai Twitteriin, oli rekisteröitynyt 42 prosenttia 16–74-vuotiaista suomalaisista. Yhteisöpalvelut kiinnostavat ennen kaikkea nuoria ja nuoria aikuisia. Peräti 83 prosenttia 16–24-vuotiaista oli rekisteröitynyt jäseneksi. (Kohvakka 2010.)

Opetushallitus on antanut esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjille suositukset sosiaalisen median opetuskäyttöä vuodesta 2012 lähtien. Suosituksilla edistetään oppilaiden tasavertaisia mahdollisuuksia oppia sosiaalisen median käyttöä osana tietoyhteiskunnan kansalaistaitoja. Kuka tahansa voi toimia median tuottajana, kuluttajana ja vaikuttajana. Koulun tulee tukea näitä rooleja harjoittamalla oppijoita vastuulliseen aktiivisuuteen ja osallisuuteen. (Opetushallitus 2012b.)

Vuonna 2007 tehty Nuoret ja media -tutkimus (Itella 2007) arvioi nuorten mediakäyttäytymistä. Tutkimuksen mukaan internet on 15–30-vuotiaille nuorille välttämättömin ja tärkein media yhdentoista eri viestintäkanavan vertailussa. Sanomalehti joutuu kilpailemaan netin kanssa juuri niillä alueilla, joissa netti on nuorten mielestä vahvimmillaan eli reaaliaikaisuudessa ja maailmankuvan kokonaisvaltaisessa muodostamisessa. Tässä kisassa sanomalehti häviää. Netin yhteisöllisyydessä ja viihteellisyydessä sanomalehdellä ei ole edes kykyä haastaa nettiä. Tutkimuksen mukaan nuoret pitävät sanomalehteä ylivoimaisena luotettavien uutisten välittäjänä. He luottavat toimittajan kirjoittamaan uutiseen, kun kokevat, että vastuu sanomasta on viestin kirjoittajalla. Sen sijaan nuoret ymmärtävät, että netissä vastuu sanomasta on kokonaisuutena lukijalla. Sanomalehti voittaa nuorten näkökulmasta netin myös paikallisuudessa. Sanomalehdestä luetaan, mitä lähiympäristössä tapahtuu. Samoin sanomalehti pärjää erittäin hyvin mainoskanavana, sillä päivittäis- ja kulutustavaroiden mainostami-

sessä sanomalehti on ykkönen. Nuoret näkevät netin laajana ja monipuolisena mediana, joka ei sellaisenaan uhkaa sanomalehtien asemaa. Mutta mikäli nuori valitsee internetin maailmankuvan muodostamisen kanavaksi, hän kokee sanomalehdestä maksettavan hinnan kynnyksymykseksi. Sanomalehtien tilausten määrän ennustetaankin laskevan kiihtyvällä vauhdilla vajaassa kymmenessä vuodessa, ellei sanomalehdille löydetä nuorten mediamaailmaan sopivaa uutta mielekästä roolia. (emt.)

4.2 Nuorten rooli mediakentällä

Nuorista ei voida puhua yhtenä yhtenäisenä joukkona, sillä heissä on hyvin erilaisia median käyttäjiä ja kuluttajia. Toiset osallistuvat hyvinkin aktiivisesti esimerkiksi sisällöntuotantoon, joka ei taas kiinnosta tarjottimella uutisiaan janoavaa toista ääripäätä lainkaan. Tuoreimpien tutkimusten perusteella nuoret määrittävät mediasuhteissaan ”aktiivisiksi toimijoiksi” tarjolla olevien mediasisältöjen vastaanottajina ja oman sisällön tuottajina. (Kotilainen & Rantala 2008. 22.) Kotilainen ja Rantala tarkastelevat teoksessaan yleisön toimintarooleja yleisöjulkiso-akselilla. Yleisö viittaa rooliin, jossa mediateollisuuden intressit korostuvat, sillä kyseessä on ryhmä, joka seuraa valmista tuotetta. Julkisolla tarkoitetaan omaehtoisesti sisältöjä julkisuuteen tuottavaa yhteisöä. Myös näiden välissä on monia toimintarooleja. Ihminen voi olla suhteessa mediaan esimerkiksi tarpeitaan tyydyttävä käyttäjä, tunteiden kokija, merkityksenantaja ja tulkitsija, keskustelija ja luova tekijä. (emt.)

Toistaiseksi kuitenkin vain pieni ryhmä internetin käyttäjiä toimii aktiivisina sisällöntuottajina (Kangas ym. 2008, 16). Yleisempi osallistumistapa on muokata, arvioida tai kommentoida olemassa olevia sisältöjä. Arvioijaa tai kommentoijaa motivoi maineen kertyminen ja näkyvyys tietyssä sosiaalisessa verkostossa. Internetpalveluiden myötä yhdeltä monelle -malli on muuttunut monelta monelle -tyyppiseksi verkostoituneeksi kommunikoinniksi ja tiedotukseksi. Lähtökohtaisesti kaikilla mediakulttuurin ääressä olevilla on yhtäläinen mahdollisuus tuottaa

uutta sisältöä blogiin, keskustelufoorumille, kuvagalleriaan tai verkkopeliin. (emt.)

Vaikka sosiaalinen media on nuorelle arkipäivää, on eri asia, kuinka he mediaa käyttävät. Jos käyttö rajoittuu esimerkiksi Facebookissa testien tekemiseen tai pelaamiseen, jäävät yhteiskunnalliset asiat ja omat vaikutusmahdollisuudet taka-alalle. Lehtien lukemisella onkin havaittu selkeä yhteys aktiivisen toimijuuden suhteen myös äänestystilanteissa. Sanomalehtiä päivittäin lukevat nuoret aikuiset äänestivät kevään 2011 eduskuntavaaleissa selvästi aktiivisemmin kuin sanomalehtiä harvemmin seuraavat ikätoverinsa. TNS Gallupin tekemän tutkimuksen mukaan nuorista painettujen sanomalehtien päivittäislukijoista 76 prosenttia äänesti vaaleissa. Nuorista sanomalehtien verkkoversioiden päivittäislukijoista kävi vieläkin suurempi osa äänestämässä. Sanomalehtiä vähemmän seuraavista nuorista vain joka toinen äänesti vaaleissa. (Sanomalehtien Liitto 2011.) Nuorten median tuottajuus, median tekeminen, on nähtävä nykykulttuurissa myös välineen ja sen sisältöjen kuluttamisena. Rajaa mediavaikuttamiseen, yhteiskuntapoliittiseen toimintaan, on usein vaikeaa vetää, mutta rajan tekee ainakin yhteiskunnallisesti tärkeitä asioita käsittelevä median sisältö. (Kotilainen & Rantala 2008, 34.)

Nuorten rooli mediakentällä on suuri. Ne valinnat, joita he tekevät mediasuhteissaan peilautuvat myös paikallislehdistön lukijamääriin. Koska mediankäyttäjä voi vaihtaa rooliaan eri medioita hyödyntäessään, olisi ensiarvoisen tärkeää kartoittaa, miten paikallislehdistö pystyisi vastaamaan nuorison tarpeisiin, jotta heistä tulisi nuorina tai myöhemmin nuorina aikuisina paikallismedian kuluttajia. Jatkossa voittajia lienevät ne, jotka onnistuvat tarjoamaan yleisölle mahdollisuuden vuorovaikutteisuuteen, osallistumiseen ja omien sisältöjen luomiseen.

Johanna Rytönen (2011) on tutkinut opinnäytetyössään sitä, kiinnostaako paikallislehti nuoria. Hän kartoitti lukioikäisten mielipiteitä paikallislehti Akaan Seudun sisällöstä. Vastausten perusteella suurin osa nuorista ei kokenut paikallislehden sisältöä omakseen, sillä sen koettiin olevan suunnattu pelkästään aikuiselle lukijakunnalle. Lehteen kaivattiin lisää nuoria itseään koskettavia aihepiirejä kuten koulumaailmaa, urheilua, harrastuksia ja nuorisopolitiikkaa. 12–17-

vuotiaat nuoret lukivat vuonna 2007 aikakauslehdistä eniten Aku Ankkaa, Suosikkia ja Demiä (Aikakauslehdet 2008.) Ainakin aikakauslehtien suosion perusteella nuoria kiinnostavat sisällöissä paitsi sarjakuvat ja viihde, myös toiset nuoret. Ei siis ole mikään ihme, että paikallislehden sisältö saattaa vaikuttaa nuorista mielenkiinnottomalta ja kuivakalta. Vaikka paikallislehteä ei voi eikä pidäkään muuttaa kokonaan viihde- tai musiikkipainotteiseksi, voisi kevyemmillekin sisällöille antaa tilaa.

Rytkösen opinnäytetyö avasi myös sitä, lukevatko nuoret paikallislehteään mieluummin paperiversiona vai verkkolehtenä. Lähes kaikki vastaajat olivat paperilehden kannalla, jota puolustettiin aidomman tuntuiseksi, helpommin selattavaksi ja helpommin saatavilla olevaksi. Rytkösen yhden lukioluokan otos on kuitenkin hyvin pieni koko Suomen nuorisoon verrattuna. Vaikka paperilehteä suosittaisiinkin vielä enemmän, voi mielipide muuttua jo parin vuoden kuluessa sähköisten medioiden kasvattaessa suosiotaan entisestään. Tabletit ja iPadit haastavat perinteisen paperilehden, sillä vuonna 2012 Suomessa arvioidaan olevan 200 000 sähköisen lukulaitteen käyttäjää (Viestinnän Keskusliitto 2011). Laitteiden arvioidaan yleistyvän niin nopeasti, että miljoonan käyttäjän raja ylittyy vuoden 2014 aikana (emt.) Vuoden 2007 nuorison mediankäyttötutkimuksen (Sanomalehdet 2007) mukaan sanomalehtien verkkosivuilla käyminen on lisääntynyt vuosi vuodelta selvästi: vuonna 2001 verkkosivuilla sanoo vierailleen sa 52 % nuorista ja vuonna 2004 vastaava luku oli 64 %. Vuonna 2007 sanomalehtien verkkosivuilla sanoo käyneensä jo 71 % vastaajista.

Ihmiset pyrkivät hakeutumaan sellaisten kulttuurituotteiden pariin, joista he pitävät tai joista on heille hyötyä tiedonsaannin tai viestinnän kannalta. Ihmiset pyrkivät muodostamaan kulttuurituotteille sellaisia merkityksiä, jotka ovat heidän itsensä kannalta palkitsevia: tuottavat mielihyvää, vahvistavat omia ennakkokäsityksiä, arvoja ja asenteita sekä liittävät heidät johonkin viiteryhmään, yhteisöön, erotukseksi muista ihmisryhmistä. (Herkman 2007. 199.) Nuorille paikallimedia voisi hyvinkin olla tällainen kotiseudulle kytkevä ja yhteisöllisyyttä ylläpitävä kulttuurituote. Ensin heidän tulisi kuitenkin löytää tiensä lehden pariin.

5 NUORTEN SIVUT -PROJEKTI

5.1 Esittely

Työskennellessäni paikallislehti Viiskunnassa kesätoimittajana vuonna 2011 lehden päätoimittaja Ella Nurmi kertoi Viiskunnan halusta houkutella lehdelle nuorempaa lukijakuntaa. Vaikka lehti oli aiemminkin Nurmen mukaan ottanut nuoret huomioon sisällössään, painottuivat jutut kuitenkin pääosin aikuisempaan makuun. Suurin osa jutuista, joissa nuoret pääsivät ääneen, keskittyivät menestymiseen esimerkiksi urheilussa tai muissa kilpailuissa. Nurmi tahtoikin nuorten itsensä tekemää kädenjälkeä enemmän näkyville printtijulkaisuun ja tästä kumpusi Viiskunnalle tehtävän tilaustyöni aihe. Pystyin samalla yhdistämään sovelluksia kehittävään opinnäytetyöhöni myös toimintatutkimukselle olennaisia piirteitä, sillä olin itse mukana kehittämässä lehdelle uutta sisältöä. Toimintatutkimusta kuvaillaan prosessiksi, joka tähtää asioiden muuttamiseen ja kehittämiseen entistä paremmiksi. Se on ryhmien ja yksilöiden omaa systemaattista tutkimusta niistä toimenpiteistä, joilla he muuttavat ja kehittävät kohteena olevaa käytäntöä sekä keinoista, joilla he itse reagoivat toimenpiteiden vaikutuksiin. (Virtuaaliammattikorkeakoulu 2012.)

Lähdimme yhdessä Nurmen kanssa pohtimaan mahdollista ratkaisua nuorten saattamiseksi lehden pariin. Koska Viiskunnan levikkialueella toimii kolme lukiota, olivat ilmeisimmät yhteistyökumppanit valmiiksi lähellä. Minun tehtäväkseni annettiin houkutella Alavuden, Kuortaneen ja Ähtärin lukioiden äidinkielen opettajat opetusryhmineen mukaan Viiskunnan ilmeen nuorentamistalkoisiin. Olin yhteydessä kunkin lukion äidinkielen opettajaan jo ennen heidän kesälomansa alkua ja kartoitin heidän halukkuuttaan osallistua projektiin ja samalla kokeilla uudenlaista mediakasvatuksen opettamista lukiossa. Jokainen oli suostuvainen kokeiluun, joka käynnistettiin elokuussa 2011. Viiskunnan osalta hankkeen tavoitteeksi asetettiin lehden ja levikkialueen lukioiden välisen yhteistyön kehittäminen sekä toimivien suhteiden luominen näiden opinahjojen äidinkielen opetta-

jien ja oppilaiden kanssa. Viiskunta halusi myös kannustaa nuoria paitsi lukemaan lehtiä, myös edistää median aseman ja merkityksen ymmärtämistä. Toiveena oli myös, että nuoret innostuisivat lehden tekemisen varjolla havainnoimaan kotiseutua ja lähiympäristöä uudella ja mielekkäällä tavalla. Samalla vahvistettaisiin yhteisöllisyyden kokemista. Paikallislehti on paikallisen tiedon välittäjä, mutta se myös yhdistää yhteisöä ja painottaa yhteisiä arvoja ja etuja. Kun lehti pitää yllä yhteisön vakaata elämää, se varmistaa samalla oman olemassaolonsa. Lehti on riippuvainen siitä, miten voimakkaasti asukkaat kokevat alueen omakseen. (Sillanpää 2011, 46.) Paikallislehteä pidetäänkin ylivoimaisesti tärkeimpänä paikkakunnan puolestapuhujana ja hengen luojana (Paikallismediat 2012).

Projekti käynnistyi siten, että kartoitettuani äidinkielen opettajien toiveita ensin sähköpostitse ja puituani vastauksia Nurmen kanssa, lähetin opettajille syyslukukauden alkaessa infokirjeen. Sen avulla he pitivät kouluissaan äidinkielen ryhmilleen pienen alustuksen projektista. Selvitin, että tarkoituksena olisi julkaista nuorten itsensä näköinen aukeama kerran kuussa. Jokaisen lukion vuoro olisi siis joka kolmas kuukausi. Olin myös alustavasti hahmotellut nuorten aukeamalle rakennetta, joka perustuisi aina yhden ennakkoon sovitun teeman ympärille. Näin vällyttäisiin samojen aiheiden toistumiselta eri lukioden kesken. Viiskunta halusi myös antaa nuorille mahdollisuuden irrotteluun, jotta perinteiden noudattamisen sijaan sisältöä ja muotoa voitaisiin lähestyä kokeilevasti. Erilaisille tekstilajeille haluttiin kuitenkin jättää tilaa, jotta lukioden äidinkielen oppeja voitaisiin samalla hyödyntää. Kehotin infokirjeessä, että kussakin lukiossa mietittäisiin yhdessä toteutusideoita ja kerättäisiin niitä ylös.

Kutsuin lukioden äidinkielen opettajat Viiskunnan toimitukseen puimaan yhdessä projektin suuntaviivoja ja työnjaon tarkempaa suunnittelua sekä aikataulua. Paikalla olivat päätoimittaja Nurmi ja opettajat Kuortaneen ja Ähtärin lukioista. Alavuden opettajan kanssa pidettiin myöhemmin palaveri, sillä hän ei päässyt tuolloin paikalle. Opettajat olivat kirjanneet nuorien ehdotuksia ylös ja pohdimme yhdessä niiden toteutuskelpoisuutta. Kaikkien asianosaisten mielestä tavoitteeksi oli hyvä asettaa se, ettei lehti tai opettaja sanele ylhäältä, millainen sisäl-

lön tulee olla. Tärkeintä olisi saada nuorten oma ääni kuuluville. Toiminnan tuli kuitenkin tapahtua hyvän maun ja journalismin eettisen normiston puitteissa. Kuitenkin nuorilla olisi oiva mahdollisuus päästä rikkomaan tyypillisiä journalismin lajityyppejä irrottelemalla ja luovuutta säästelemättä. Nurmi antoi nuorille valtuudet niin ajankohtaiseen uutisointiin, julkaisuajankohdasta riippumattomiin henkilöhaastatteluihin ja kuvailemiin life-style -juttuihin, kuvakerronnallisiin reportaaseihin, sirpaleisiin pikkujuttuihin kuin laajoihin artikkeleihin.

Aihepiirejä valitessamme esittelin esimerkiksi koulumaailman ja harrasteet, luonnon ja arjen, yhteiskunnan eri ilmiöt sekä matkailun. Nähin teemoihin nuoret olivat itsekin ehdotelleet juttuaiheita. Niiden keksimisessä ei siis ollut ongelmaa. Opettajat näkivät projektissa paljon yhtymäkohtia lukion äidinkielen opetuksen opetussuunnitelmaan, sillä lähes kaikilla kursseilla käsitellään joitain lehti- tai verkkotekstejä. Eniten opettajia huolestutti kuitenkin työnjaon suunnittelu ja projektin sovittaminen jo valmiiksi tiukkoihin kurssiaikatauluihin sekä niiden sisältöihin. Opettajia askarrutti myös se, ovatko heidän taitonsa ja tietonsa lehtityökentelystä riittäviä. Palaan näihin teemoihin nuorten sivujen analysointia käsittelevässä alaluvussa 5.4.

Kiinnitimme palaverissa huomiota myös jutuntekoon liittyviin eettisiin ohjeisiin ja lainsäädäntöön. Sovimme, että jokainen lukio saa projektin tueksi Journalistin ohjeet. Ne ovat joukkoviestinnän itsesääntelyn perusta. Ohjeisiin on kiteytetty journalistien ja julkaisijoiden näkemys siitä, millaisten eettisten periaatteiden mukaan he haluavat suomalaisen joukkoviestinnän toimivan. (Suomen Journalistiliitto 2011.) Kävimme opettajien kanssa läpi käytännön asioita, joita nuorten tulisi ottaa huomioon tiedonhankinnassaan ja journalistin ammattietiikassa. Näitä olivat muu muassa se, mitä haastateltavalle pitäisi kertoa projektista, missä saa kuvata ja missä ei ja mikä rikkoo yksityisyydensuojaa. Pohdimme myös tietolähteiden luotettavuutta. Sovimme, että kussakin lukiossa käydään journalismin etiikka läpi siten, että oppilaille muodostuu kuva siitä mikä on eettisesti hyvän lehtimiestävän mukaista toimintaa. Kiinnitimme huomiota siihen, että projektissa ei rikottaisi lakia, mutta ei myöskään lannistettaisi nuorten innostusta

ohjeiden ja lakipykälien vyöryttämisellä. Lopullinen julkaisuvastuu jäi kuitenkin päätoimittaja Ellan Nurmen harteille.

5.2 Lukioiden mediakasvatukselliset tavoitteet

Mediakasvatus on kasvatusta, jolla yksilölle annetaan taitoja vastaanottaa, ilmaista ja arvioida kriittisesti mediassa välitettyjä viestejä (Määttä 2007, 128). Mediakasvatus on tietoista yritystä vaikuttaa median käyttöön ja mediataitoihin. Median käyttäjiä pyritään harjaannuttamaan aktiivisiksi ja kriittisiksi opettamalla heille väline- ja analyysitaitoja. (Kuutti 2006, 131.) Mediakasvatusta määritellään monin tavoin, eikä yhtä yhtenäistä määrittelyä ole. Toimintakenttä on monitieteinen, minkä vuoksi mediakasvatusta voidaan katsoa eri näkökulmista. Mediakasvatus on pääasiassa aikuisten toteuttamaa kasvatustyötä, joka kohdistuu lapsiin, nuoriin tai toisiin aikuisiin. Tavoitteena on kasvattaa medialukutaitoisia kansalaisia. (Mediakasvatus 2012.) Koulumaailmassa opettajat ohjaavat lasta mm. tiedonhallinnan ja tiedontuottamisen, kriittisyyden sekä median vaikutusten lähteille. Aikuisena "mediakasvaminen" jatkuu, medialukutaito ei ole koskaan valmis, sillä ympäröivä mediamaailma muuttuu niin vauhdikkaasti. (emt.)

Medianlukutaito on yksilön henkilökohtainen valmius, jonka uskotaan kehittyvän. Avainalueita siinä ovat tuotannon, ilmaisun ja vastaanoton strategiat. Tuotantoprosessissa on tärkeää pohtia, miten kuvia, ääntä ja tekstiä valitaan, rajataan ja muokataan kussakin mediaympäristössä. Ilmaisun näkökulmasta keskitytään audiovisuaalisen kerronnan rakenteisiin ja muotoihin: mitä ja miten kuvan, äänen ja tekstin yhdistelmiä käytetään esityksessä? Vastaanoton näkökulmasta tarkastellaan erilaisia tapoja tulkita ja käyttää esitystä ja mediaa. (Kotilainen 1999, 37-39.) Medianlukutaidon synonyymi on mediakompetenssi. Käsite sisältää ajatuksen toimijan monipuolisesta osaamisesta, jolla tarkoitetaan muun muassa taitoa ymmärtää mediaa ja erilaisia mediatekstejä. Mediakompetenssissa mukana ovat myös omat mediakokemukset sekä oma tavoitteellinen toiminta. (emt.)

Mediaosaaminen on lukiossa sekä taitojen että tietojen oppimista. Lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa vuodelta 2003 on määritelty viestintä- ja mediaosaamisen tavoitteet. Niiden mukaan lukio-opetuksen tulee tarjota opiskelijalle opetusta ja toimintamuotoja, joiden avulla hän syventää ymmärrystään median keskeisestä asemasta ja merkityksestä kulttuurissamme. Lukion tulee myös vahvistaa opiskelijan aktiivista suhdetta mediaan ja valmiutta vuorovaikutukseen sekä yhteistyötä paikallisen median kanssa. (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003, 29.) Viiskunnalle tehtävän tilaustyöni ansioista tämä yhteistyömalli opinahjojen ja paikallismedian kanssa konkretisoitui nuorten sivujen muodossa.

Opetushallituksen määrittelemissä lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa (2003) tavoitteena mediakasvatuksen osalta on, että opiskelija oppii mediakriittisyyttä valinnoissa ja mediatekstien tulkinnoissa sekä kuluttajan tarvitsemia yhteiskunnallisia tietoja ja taitoja. Hänen tulisi oppia vastuuta median sisällöntuottamisessa, käytössä ja mediakäyttäytymisessään. Opiskelija harjaantuu monipuolistamaan ilmaisullista osaamistaan tuottaessaan itse mediatekstien sisältöjä. Hän tottuu myös käyttämään mediaa opiskelun välineenä ja opiskeluympäristönä. Median toimintaan vaikuttavat taloudelliset ja yhteiskunnalliset tekijät tulevat tutuiksi. Opiskelija saa myös tietoa viestintäalasta, mediatuotannosta ja tekijänoikeuksista. Pakollisilla äidinkielen kursseilla lukeminen, kirjoittaminen, puheviestintä, kieli, kirjallisuus ja media kytkeytyvät toisiinsa ja kurssien tavoitteisiin niin, että tietojen ja taitojen opettelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kukin lukio soveltaa valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita omissa opetussuunnitelmissaan. (emt.)

Yksikään Viiskunnan yhteistyölukioista ei ole varsinaisesti mediapainotteinen. Kuortaneen erikoisuutena ovat erilaiset urheilulinjat, jotka houkuttelevat opiskelijoita kauempaakin. Alavudella lukio-opintoihin voi yhdistää ratsastusta ja jääkiekkoa, Ähtärissä on uutuuksena mahdollisuus hiihtovalmennuksen ja opintojen yhdistämiseen. Nuorten sivut -projekti toikin uutta sisältöä kunkin lukion äidinkielen kursseille ja samalla harjaannutti mediataitoja käytännössä. Palaan opet-

tajien kokemuksiin projektin onnistumisesta ja soveltuvuudesta lukioihin nuorten tekemien sivujen analysointia käsittelevässä alaluvussa 5.4.

Kuortaneen lukion äidinkielen opettaja Risto Pulkkinen kommentoi mediakasvatuksen opettamista Kuortaneen lukiossa seuraavasti:

Lukiossa ei ole aiheesta omaa itsenäistä kurssia, mutta läpäisyperiaatteena sitä käsitellään soveltuvin osin kaikissa aineissa, jos mahdollista. Mediakasvatus ja tieto- ja viestintätekniikka ovat myös yksi koulun omaa arvoperustaa, joka on määritelty koulun omassa opetussuunnitelmassa. Muista aineista minun on vaikea sanoa mitään, mutta äidinkielen tunneilla mediaa, siihen suhtautumista yms. käsitellään hyvinkin paljon eri yhteyksissä. Selvimmin äidinkielessä asia tulee 4. kurssissa, jossa käsitellään mm. argumentaatiota hyvinkin seikkaperäisesti ja mm. mainoskieltä. Projekti konkretisoi asiaa ja toi sen lähemmäksi arjen viestintää. Lehtijutun tekeminen avasi myös uuden näkökulman, kun opiskelija ei ollutkaan vastaanottaja vaan itse kirjoittaja. (Pulkkinen, Risto. Henkilökohtainen tiedonanto 27.03.2012)

Myös Alavuden lukion äidinkielen opettaja Esko Knaapila painotti Pulkkinen mainitseman neljännen äidinkielen kurssin olevan paras mahdollinen kurssi nuorten sivujen teettämiseksi oppilailta (Knaapila, Esko. Henkilökohtainen tiedonanto 23.03.2012). Äidinkielen pakollinen 4. kurssi käsittelee Opetushallituksen määrittelemässä opetussuunnitelmassa tekstejä ja vaikuttamisen keinoja. Kurssilla opiskelija oppii analysoimaan ja tuottamaan argumentatiivisia tekstejä ja hyödyntämään retorisia keinoja. Tavoitteena on syventää medialukutaitoa ja pystyä analysoimaan ja tulkitsemaan erilaisia mediatekstejä, niiden taustoja ja tavoitteita sekä kriittisesti arvioimaan median välittämää informaatiota ja vaikutusta yksilöihin ja yhteiskuntaan. (Opetushallitus 2003, 35.)

Ähtärin lukiossa on mahdollisuus suorittaa median lukiodiplomi. Median lukiodiplomin tavoitteena on edistää opiskelijan viestintäsivistystä ja erilaisten viestintätaitojen hallintaa, joita mediayhteiskunnan täysivaltainen kansalainen tarvitsee. Median lukiodiplomia suorittaville opiskelijoille diplomi on yleistä valmentautumista työelämään, joillekin myös uranvalinnan tuki. (Opetushallitus 2011.) Ähtärissä on myös ollut tarjolla soveltavana kurssina lehdentekokurssi, jota ei lukion äidinkielen opettaja Erika Kokkosen mukaan ole toteutettu aikoihin. Median läsnäolo otetaan Ähtärissä opetuksessa huomioon seuraavasti:

Käytän median tekstejä, lähinnä painettuja, äidinkielen oppimateriaalina: aineistotekstien pohjana tai tekstilajipiirteiden opettelussa. Käsitellen kielellä vaikutta-

mista (argumentointia, tekstien ideologisuutta, retorisia keinoja), jossa yhteydessä tarkastellaan pääkirjoituksia, kolumneja, yleisönosastokirjoituksia ja mainoksia. Satunnaisesti seuraamme jotain ajankohtaista uutisaihetta, jos se sopii kurssin sisältöihin (esim. presidentinvaalit). Aineiston pohjalta kirjoitettaessa keräämme lähdekritiikin ja tekijänoikeuksien perusteita. (Kokkonen, Erika. Henkilökohtainen tiedonanto 22.03.2012)

Lehtien lukeminen on suomalaisen mediakasvatuksen ydintä ja maakuntalehdillä onkin yleensä koulujen mediakasvatukseen erikoistunut ohjelmansa ”Sanomalehti koulussa”. Siinä opetellaan sanomalehden monenlaista hyötykäyttöä. Sanomalehti tarjoaa hyvin monipuolisen ympäristön mediakasvatukselle eri juttutyypeineen ja toimituksen työtapoineen (Lehikoinen. 2006, 232). Opettajat ottivat innolla vastaan haasteen kehittää koulujensa äidinkielen opetusta. Nuorten sivut -projekti vaati heiltä kuitenkin paljon etukäteissuunnittelua ja oppilaiden eritasoisten tekstitaitojen huomioon ottamista. Tiukasti jaksoihin sidotut aihekokonaisuudet ja tarkka aikataulutus haittasivat projektia. Kokeilu, jossa mediakasvatus tuotiin niin konkreettisesti esille, haastoi myös opettajien ammattitaitoa. Mediakasvatuksen ongelmana on pidetty sitä, että nykyiset opettajat kuuluvat joko painotuotteiden parissa kasvaneeseen kirjasukupolven tai kirjasukupolven kasvattamaan televisiosukupolven, mutta nykyiset koulukasvatettavat ovat ”jotain ihan muuta” (Herkman. 2007, 70). Oppilaat edustavat 2000-luvulla sukupolvia, jotka ovat eläneet niin kirjojen, television, elokuvan ja videon kuin tietokoneiden, verkkoyhteyksien ja kännyköiden parissa lähes koko elämänsä. Heille viestintävälineiden painoarvot saattavat näyttää hyvinkin toisenlaisilta kuin heitä opettaville sukupolville, joiden luottamus painoviestintään on edelleen vahva. (emt.) Myös Kuortaneen lukion äidinkielen opettaja Risto Pulkkinen sivusi tätä mediakasvatuksen ongelmaa samalla, kun kartoitin nuorten sivujen soveltuvuutta lukio-opetukseen.

Se on mielenkiintoista ja tuo tunneille yleensä ajankohtaisen elementin. Toisaalta se on jotenkin hahmoton möhkäle, koska siitä ei ole selvää omaa kokonaisuutta. Tietopohjakin on siitä osin oman lukeneisuuden ja asioiden seuraamisen varassa. Opettajan täytyy pitää narut niin käsissään, että työ etenee, mutta toisaalta pitää osata olla puuttumatta teksteihin - täytyy antaa oppilaiden tehdä oma juttunsa, onnistui se tai ei. Tietysti täytyy osata neuvoa ja vinkata, jos apua pyydetään. (Pulkkinen, Risto. Henkilökohtainen tiedonanto 27.03.2012)

Kriittinen kasvatus painottaa sellaista itse tekemistä, joka haastaa median vallitsevat esityskäytännöt. Itse tekemisen harjoittelun tulisi tähdätä pikemminkin

toisin tekemiseen kuin totutun omaksumiseen ja toistamiseen. Tällaista tekemistä on kenties helpoin harjoitella äidinkielen ja kuvaamataidon oppiaineissa. (Herkman 2007, 203.)

5.3 Käytännön toteutus

Kaikissa lukioissa yhdistettiin nuorten sivujen teko äidinkielen kursseihin opettajan parhaaksi katsomalla tavalla. Koska kullekin aukeamalle asetettu julkaisuaikajankohta ei välttämättä noudattanut lukioden jaksojen aikataulua, joutuivat opettajat sovittamaan lehtityöskentelyn kurssien lomaan siten, että kaikelle kurseille opetettavalle pakolliselle sisällölle jäisi tarpeeksi työskentelyaikaa. Kuortaneen lukiossa sivut tehtiin neljännen kurssin aikana. Kolme eri opetusryhmää valmisti kukin omat aukeamansa. Kussakin ryhmässä oli noin 20 opiskelijaa. Yhteisessä ideariihessä kerättiin taululle aihe-ehdotuksia ja niistä äänestettiin mieluisin. Tämä tehtiin sen jälkeen kun kurssilla oli opiskeltu lehtitekstilajien ominaispiirteet. Tämän jälkeen listattiin erilaisia juttuehdotuksia mahdollisimman paljon ja opiskelijat valitsivat, mitä aikovat tehdä yksin tai pareittain. ATK-luokkatyöskentelyä varten varattiin aikaa pari tuntia. Opiskelijat viimeistelivät työn omalla ajalla, mikäli eivät oppitunneilla ehtineet saada juttujaan valmiiksi. Koulun verkossa oli kansio, johon kaikki valmiit jutut kerättiin. Tehtäville oli annettu päivämäärä, jolloin niiden tuli olla valmiita. Lisäksi yhden ryhmän kanssa kirjoitettiin samasta aiheesta mielipidekirjoitus, jota voitiin hyödyntää. Kaikkien piti olla mukana tekemässä ainakin yhtä juttua.

Ähtärin lukiossa ensimmäisen aukeaman toteuttivat toisen vuosikurssin opiskelijat. Lehden tekeminen yhdistettiin median valtaa ja asiatekstejä käsittelevään neljänteen kurssiin. Opettaja tiedotti oppilailleen hankkeesta jo kurssin alussa ja kehotti heitä miettimään aihepiirejä ja juttuideoita. Tehtävä kuului kurssin vaatimukseen, eli kaikkien oli tehtävä se, mutta sillä oli arvosanaan vain korottava vaikutus. Opettaja erotti oppitunneista noin viikon pituisen jakson tekstien suunnitteluun ja laatimiseen. Oppitunteja käytettiin ideointiin ja työstämiseen noin kuusi tuntia, kuitenkin niin, että välissä tehtiin muutakin. Jutut viimeisteltiin omalla ajal-

la. Lehdentekoviikkoon kuului myös Viiskunnan päätoimittaja Ella Nurmen kouluvierailu, jossa hän kertoi oppilaille lehtityön tekemisestä ja journalistin eettisistä ohjeista. Lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat tuottivat toiset sivut kaunokirjallisuutta käsittelevällä kurssilla. Tiukan aikataulun sijaan lehden tekeminen sisällytettiin kurssiin vapaammin.

Lehtitekstien ymppääminen mukaan oli aluksi hieman hankalaa. Muuta ryhmää minulla ei hommaan kuitenkaan ollut, ja siksi päätin, että sivujen teema käsittelyyn kirjallisuutta ja lukemista, jotta saadaan hanke linkittymään kurssiin. Kirjat ja lukeminen ovat tärkeitä vain pienelle osalle oppilaistani ja pelkäsin, että aihe tuntuu liian ylhäältä annetulta. Tässä vaiheessa hanketta tuntuu kuitenkin siltä, että aihe ei ole ollut luotaantyöntävä. Tämä levitetty aikataulu tuntuu toimivan paremmin: asia pantiin tekeille, pidin työntöä yllä kyselemällä oppituntien alussa, ennen muihin asioihin siirtymistä, missä kukin on lehtijuttuhommassaan menossa, annoin vinkkejä, patistelin jne. Jossain vaiheessa sovittiin, milloin tekstien pitäisi olla valmiita. (Kokkonen, Erika. Henkilökohtainen tiedonanto 22.03.2012)

Alavuden lukiossa päätettiin tuottaa nuorten sivut irrottamalla kokonaisesta opetusryhmästä vapaaehtoinen, seitsemän hengen avainryhmä. Opettaja Esko Knaapila näki toimintamallin etuna sen, että oppilaita olisi näin helpompi ohjata ja työnjako pienessä ryhmässä olisi luontevampaa. Taustalla oli myös ajatus siitä, että muu kurssin opetus ei kärsisi ajanpuutteesta. Lehdentekoryhmä ideoi aiheita yhdessä opettajan kanssa ja sai tukea tarvittaessa. Koska Viiskunnan toimitus sijaitsee Alavuden lukion läheisyydessä, pääsi lehdentekoryhmä muista lukioista poiketen myös vierailemaan toimituksessa. Ryhmä seurasi Viiskuntalehden taittamista ja pääsi samalla vaikuttamaan omien sivujensa ulkoasuun.

Kaikki lukiot toimittivat Viiskuntaan nuorten sivuille koostamansa materiaalin sähköpostitse. Toimituksessa Ella Nurmi valitsi julkaistavat jutut. Toimitusta nuorten sivut työllistivät lähinnä vasta siinä vaiheessa, kun valmiit jutut piti siirtää toimitusjärjestelmään, käsitellä ne julkaisukelpoisiksi ja taittaa sivut. Koska opettajat miettivät oppilaidensa kanssa aiheet ja juttujen käsittelytavat, ei toimitukselta vaadittu suurta panosta. Päätoimittajan mielipidettä saatettiin kuitenkin kysyä ennen toimeen ryhtymistä. Opettajilla oli enemmän kysymyksiä juttujen ja kuvien käsittelyn käytännöistä ensimmäisellä kierroksella, mutta toinen kierros meni jo suurin piirtein omalla painollaan. (Nurmi, Ella. Henkilökohtainen tiedonanto 03.04.2012.)

Aikataulu seurasi pitkälti koulujen kurssiaikatauluja. Lehden puolelta aikataulu oli hyvin joustava, sillä Viiskunnassa jutut otettiin vastaan sitä mukaan kun niitä tuli. Kun kaikki materiaali oli koossa, aukeama julkaistiin Viiskunnalle parhaiten sopivassa numerossa.

5.4 Sivujen analysointi ja palaute

Viiskunnan nuorten sivut koostuivat lukiosta riippuen varsin monenlaisesta juttukirjosta. Mukana oli erilaisia mielipiteitä, haastatteluja, faktalaatikoita, kolumneja ja myös piirroksia. Kuortaneen aukemalla pohdittiin muun muassa omaa lukiota ulkopaikkakuntalaisten opiskelijoiden silmin, Alavuden sivuilla pohdittiin yhteisöllisyyttä ja Ähtärissä jutut valikoituivat ruoan ympärille. Tätä kirjoitettaessa julkaistuja aukeamia oli neljä.

Yhteenvedon voin todeta, että sivut monipuolistivat Viiskunnan sisältöä ja nuorensivat sen ilmettä. Aukeamat olivat tekijöidensä näköiset. Sivuille luotu yhteinen värikäs tyyli ylöineen erotti sisällön muusta toimituksellisesta materiaalista. Kussakin aukeamassa kerrottiin johdantona aikaisempien nuorten aukeamien ilmestymispäivät ja mainittiin seuraavan tekeillä olosta. Sivuilla nuoret pääsivät jakamaan omia kiinnostuksen kohteitaan sekä mielipiteitään ja ajatuksiaan monenlaisten juttujen kautta. Parhaimmillaan nuorten nuorille tekemät sivut saattavat auttaa vanhempia lukijoita näkemään, mitä nuoren elämä tänä päivänä on, mitkä asiat ovat vuosikymmenten aikana muuttuneet ja mitkä ovat pysyneet täysin samoina sukupolvesta toiseen.

Päivänpolttavaa uutisointia sivuilta ei löytynyt. Aukeamien joukossa ei ollut yhtään varsinaisen journalismin määritelmän täyttämää juttua, mikäli journalismi mielletään erityisesti ajankohtaisena ja uusista asioista tiedottavana. Utissivuja projektilla ei siis missään tapauksessa tuotettu, eikä niitä alun perin tavoiteltuakaan.

Mielestäni oppilaiden tekemät aukeamat ovat olleet mukavaa vaihtelua normilehden ja toivottavasti ne ovat saaneet muutaman nuoren seuraamaan lehteämme aiempaa tarkemmin. Uskoisin, että joukkoon mahtuu myös sellaisia nuoria, jotka eivät ennen projektia edes tieneet, että on olemassa Viiskunta-niminen lehti.

Vaikka nämä nuoret eivät olisikaan innostuneet Viiskunnasta yhtään aiempaa enemmän, niin toivottavasti projekti on saanut heidät tarttumaan edes joskus johonkin toiseen sanomalehteen tai pohtimaan sitä, mikä oikeasti on ilmaisjakelun ja tilattavan lehden ero. (Nurmi, Ella. Henkilökohtainen tiedonanto 03.04.2012)

Lukiolaisille suunnatulla projektilla oli tarkoitus vahvistaa suhdetta nuoriin ja kouluihin. Viiskunnan päätoimittajan vaihdoksen myötä suhteita erilaisiin sidosryhmiin on pitänyt luoda uudelleen ja yhteinen projekti oli luonteva keino päästä yhteistyöhön alueen lukioiden kanssa. Toiveena oli, että projekti madaltaisi myös muiden koulujen ja opettajien kynnystä ottaa lehden toimitukseen yhteyttä. Nurmen mielestä lukioikäiset ovat siinä vaiheessa, että heidän on nyt ”opittava” lukemaan sanomalehtiä tai he putoavat kokonaan paperisen tiedonvälityksen maailmasta. Yhtäältä lukio-opinnot kannustavat monipuoliseen tiedonhankintaan ja nuorilla on luontaistakin uteliaisuutta ympäröivää maailmaa kohtaan. Toisaalta lukioikäiset ovat jo sen verran kypsiä, että heidän voi olettaa pystyvän tuottamaan monipuolista sisältöä lehteen. Joukossa voi olla myös joku, joka on haaveillut joskus toimittajan ammatista. Tällaisessa projektissa hän pääsee oikeasti kokeilemaan, miltä tuntuu, kun näkee oman nimensä lehdessä. Viiskunnalla oli projektin käynnistysvaiheessa myös valtava pula avustajista. Nurmi toivoikin, että projektin kautta saattaisi löytyä joku, joka innostuisi joko samantien tai jossain myöhemmässä vaiheessa lehteen avustajaksi. (Nurmi, Ella. Henkilökohtainen tiedonanto 03.04.2012.)

Projektin raadollisimmat tavoitteet, eli saada Viiskunnan päätoimittajan kasvot tutuksi opettajille ja lehteen materiaalia ovat varmasti toteutuneet. Ainakin muutama kymmenen lukijaa varmasti huomaa nuorten panostuksen lehden sisältöön ja osa lukijoista saattaa esimerkiksi säilöä lehden talteen muistoksi. (emt.) Nurmi ei usko, että nuorten sivuista olisi ollut lehdelle mitään haittaa. Hän ei ole saanut sivuihin liittyen yhtään negatiivista palautetta lukijoilta.

Lukioissa projekti vastasi odotuksia. Lukioiden äidinkielen opettajien mielestä projekti palveli mediakasvatusta kohtalaisesti. Haasteiksi koettiin ajan vähäisyyden ja syvällisen paneutumisen välinen ristiriita sekä oppilaiden motivoiminen. Ähtärin lukion äidinkielen opettajan Erika Kokkosen mukaan nuorten sivujen tapainen konkreettinen projekti sopisi mihin tahansa lukion äidinkielen kurs-

siin, jos jakso olisi pari viikkoa pidempi. Teeman saisi aina jotenkin linkitettyä opiskeltavaan asiaan. (Kokkonen, Erika. Henkilökohtainen tiedonanto 22.03.2012)

Opettajien vastauksista päätellen ”todellisten” tekstien kirjoittaminen on ollut hyvä asia. Myös joidenkin tekstilajien piirteitä on projektin myötä käyty tarkemmin läpi. Esimerkiksi Ähtärissä toimittajien kirjoittamien lehtitekstien analysointi jäi vähemmälle huomiolle. Tämä olisi ollut hyvää valmennusta oman tekstin tuottamiseen. Haastattelutekstien laatiminen on harjoittanut aineiston pohjalta kirjoittamista, asiatekstin hallintaa sekä parikirjoittamista. (Kokkonen, Erika. Henkilökohtainen tiedonanto 22.03.2012.)

Kuortaneella äidinkielen opettaja Risto Pulkkinen odotti, että osa oppilaista olisi tarttunut vieläkin innokkaammin tekemiseen. Hänen mielestään kaikki opiskelijat eivät välttämättä ymmärtäneet, että lehteen kirjoittelu olisi suora kanava vaikuttaa asioihin. Odotuksena hänellä oli myös, että oppilaat innostuisivat enemmän kuvaamisesta ja kuvankäsittelystä, jota ei huomioitu niin paljon. (Pulkkinen, Risto. Henkilökohtainen tiedonanto 27.03.2012.)

Opiskelijat pitivät siitä, että media ”tuli lähelle”, ja projekti avasi silmiä, miten lehtijutut syntyvät ja mitä niiden tekemisessä tulee ottaa huomioon. Projekti lisäsi varmasti monen kirjoitusmotivaatiota ja saattoihan se avata joidenkin silmiä myös uravalinnassa. Projekti onnistui minusta erittäin hyvin. Kirjoittamista tuli harjoiteltua, ja erityisesti projekti lisäsi tekstilajitietoutta ja yleisiä tekstitaitoja. (Pulkkinen, Risto. Henkilökohtainen tiedonanto 27.03.2012)

Sivujen tekeminen on vaatinut opettajilta joustamista. Jotta tekstit valmistuivat ajallaan, myönnyttiin Ähtärissä siihen, että toiset oppilaat kirjoittivat lehtijuttujaan tai tekivät haastatteluaan samaan aikaan, kun muiden kanssa käsiteltiin luokassa kurssin muita asioita. Lehtityöskentelyn takia pois oppitunneilta olleiden heikompien oppilaiden menestyminen kokeissa huolestutti äidinkielen opettajaa. (Kokkonen, Erika. Henkilökohtainen tiedonanto 22.03.2012.) Kuortaneella projekti saatiin sovitettua raamitettuna kurssiin, mutta jos se veisi vielä enemmän kurssin opetustunteja, tulisi ongelmia siinä, ehdittäisiinkö kurssin muita asioita käsitellä. (Pulkkinen, Risto. Henkilökohtainen tiedonanto 27.03.2012.)

Oppilaiden suhtautuminen lehden tekemiseen on opettajien mielestä ollut vaihtelevaa. Ähtärissä ensimmäisten sivujen työryhmä ei antanut selkeää palautetta, koska käytännössä työ tehtiin loppuun hyvin kiireisissä tunnelmissa. Oli vain saatava asia valmiiksi ja sen jälkeen siihen ei viitsitty enää palata. (Kokkonen, Erika. Henkilökohtainen tiedonanto 22.03.2012.) Lopputulos näytti lehdessä kyllä ihan hienolta ja oppilaat olivat tyytyväisen oloisia. Toisen ryhmän työskentelyä Kokkonen on päässyt seuraamaan lähemmin ja ainakin osa ryhmästä on hänen mielestään ottanut tekstin työstämisen tosissaan ja innostuneesti: on mietitty sanamuotoja, pohdittu haastateltavan sanoman oikeanlaista välittymistä tekstissä ja pyydetty opettajan kommentteja. (emt.) Kuortaneella oppilaat ovat suhtautuneet projektiin pääosin myönteisesti ja innokkaasti. Yhtenä vaikuttavana tekijänä saattaa olla se, että suurin osa Kuortaneen lukiossa opiskelevista opiskelijoista ei tunne Viiskunta-lehteä hyvin, koska he ovat ulkopaikkakuntalaisia (Pulkinen, Risto. Henkilökohtainen tiedonanto 27.03.2012). Tuttuun lehteen kirjoittaminen tutulle lukijakunnalle voisi olla vielä motivoivampaa. Yleisesti koululla oltiin sivuista hyvin kiinnostuneita ja ne luettiin tarkkaan. Jälkeenpäin opiskelijat tutkivat oman aukeamansa tarkasti ja olivat niistä suorastaan ylpeitä. (emt.)

Nuorten sivut -projektissa ei tullut vastaan suurempia ongelmia juttujen julkaisutavuuden suhteen. Viiskunnan toimitukseen ei tullut mitään sellaista materiaalia, joka olisi pitänyt jättää pois arveluttavana. Erään ruoka-aiheisen jutun kohdalla päätoimittaja mietti, missä menee mainoksen ja journalismin raja. (Nurmi, Ella. Henkilökohtainen tiedonanto 03.04.2012.)

Opettajat eivät nähneet ongelmia yhteistyössä Viiskunnan kanssa. Sähköpostit kulkivat ja puhelimet soivat tarvittaessa. Viiskunnan päätoimittajan vierailuluenoilta opettajat kuitenkin odottivat hiukan konkreettisempaa selvitystä lehtijutun tekemisestä ja journalistin eettisistä ohjeista (Kokkonen, Erika. Henkilökohtainen tiedonanto 22.03.2012, Pulkinen, Risto. Henkilökohtainen tiedonanto 27.03.2012). Alavuden lukion lehdentekoryhmä kävi tutustumassa Viiskunnan toimituksessa. Nurmi vietti heidän kanssaan kokonaisen aamupäivän. Ryhmä sai vaikuttaa itse eniten siihen, miltä heidän aukeamansa näytti valmiina. He

harjoittelivat yhdessä päätoimittajan kanssa toimitussihteerin työnkuvaan kuuluvia asioita. He pohtivat esimerkiksi otsikoita ja kuvatekstejä, korjasivat oikeakielisyyttä ja suunnittelivat taiton.

Toimitusvierailu oli myös minulle itselleni kaikkein antoisin, sillä mukana olivat oppilaat, joita lehdenteko oikeasti kiinnosti, ja aikataulu antoi mahdollisuuden käsitellä toimittajuutta ja mediaa monelta eri kantilta. Vierailu antoi uutta potkua omaankin työhöni. (Nurmi, Ella. Henkilökohtainen tiedonanto 03.04.2012)

Nuorten sivut -projektin jatkumisesta ensi vuonna tai tulevaisuudessa ei ole vielä päätetty. Opettajien näkemysten mukaan projektista ei saisi tehdä liian raskasta, jotta kiinnostus sen tekemiseen muun hektisen lukiotyön lomassa säilyisi (Kokkonen, Erika. Henkilökohtainen tiedonanto 22.03.2012, Pulkkinen, Risto. Henkilökohtainen tiedonanto 27.03.2012). Kuitenkin lukioiden ylioppilaskirjoitukseen tähtäävä tiukkatahtinen opiskelukulttuuri vetää rajoja kurssien ajankäytölle. Paras ratkaisumalli lehtityön yhdistämiseksi lukio-opintoihin olisikin opettajien mielestä oma erillinen kurssi, joka räätälöitäisiin käsittelemään kokonaisuudessaan mediaesityksiä. (emt.) Opettajien haastatteluissa nousi esiin myös projektin merkitys lukioiden näkyvyyteen Viiskunnan levikkialueella sekä sen mukanaan tuoma sosiaalinen paine jatkaa projektia muiden mukana.

Vain omana kurssinaan projekti voisi olla pysyvä elementti lukiossamme. Valitettavasti meillä ei ole ensi vuonnakaan valinnassa lehtikurssin tapaista kurssia, joskin kirjoituskurssiin projektin voisi mahduttaa. Tällä hetkellä en olisi valmis jatkamaan sivujen tekemistä, mutta sosiaalisen paineen alla, eli jos muut lukiot ovat jatkoaikeissa, jatkan. Projektin imagopuoli, eli lukion näkyminen paikallislehdessä, on pienelle lukiolle tärkeä juttu. Ja luultavasti sivujen tekeminen voisi kolmannella kerralla olla vieläkin sujuvampaa, kun jo ensimmäisen ja toisen työskentelyn välillä olen näkevinäni selvää kehittymistä. (Kokkonen, Erika. Henkilökohtainen tiedonanto 22.03.2012)

Viiskunnan päätoimittaja olisi valmis julkaisemaan nuorten tekemiä juttuja myös jatkossa. Lehdessä on ennen projektiakin julkaistu oppilaiden runoja ja muita kirjoituksia, jos niitä on kouluilta lehteen tarjottu. Lukioiden äidinkielen opettajien kanssa on suunnitteilla palaveri, jossa ruodittaisiin onnistumisia ja kehittämisen mahdollisuuksia.

Äkkiseltään en osaa itse sellaisia isoja kehityskohteita nimetäkään. Opettajathan tekevät tässä suuremman työn eli jatko on siitä kiinni, miten kyseiset sivut sopivat heidän opettamiensa kurssien aikatauluihin ja sisältöihin. Viiskunta on toki valmis muunkinlaiseen yhteistyöhön, sillä oppilaiden tekemät jutut, piirustukset ja runot ovat aina mukavaa vaihtelua lehden normaaliin sisältöön. Myös kouluvierailut

ovat mukavaa vaihtelua toimituksen arkeen. (Nurmi, Ella. Henkilökohtainen tiedonanto 03.04.2012)

Nurmi on hahmotellut myös sellaista toimintamallia, missä Viiskuntaan voitaisiin muodostaa oma nuorista koostuva toimituskunta, joka tuottaisi lehteen säännöllisesti sivun tai kaksi nimenomaan nuorille suunnattua sisältöä. Samat tekijät voisivat uutisoida myös muista nuoria koskettavista aiheista ja toimia lisäresursseina toimitukselle. Viiskunnan toimituksen nuorimmat jäsenet ovat kuitenkin täyttäneet jo 30 ja aika kaukana nykypäivän teinin elämästä. (Nurmi, Ella. Henkilökohtainen tiedonanto 03.04.2012.) Lehden nuorentaminen jatkuu kuitenkin joka tapauksessa, sillä ensi syksynä Viiskunta osallistuu Sanomalehtienliiton kahdeksaluokkalaisille suuntaaman Luetko sä? –kampanjaan. Viime vuoden Finlandia Junior -voittaja, Vilja-Tuulia Huotarinen, kirjoittaa 8-luokkalaisille kampanjaa varten novellin, joka ilmestyy sanomalehdissä viikolla 35. Kahdeksaluokkalaiset kirjoittavat novellista arvioita, joita julkaistaan Aleksis Kiven päivänä 10.10.2012. (Luetko Sinä 2012.)

Käynnistämäni nuorten sivut -projekti palveli siis kumpiakin osapuolia siten, että päällimmäisenä siitä jäi positiivinen kuva sekä lehdelle että kouluille. Jotta projektia voitaisiin jatkaa myöhemmin, sitä tulisi kehittää siten, että heikkoudet pysyttäisiin minimoimaan. Selkeimmäksi ongelmaksi lukioissa mainittiin ajanpuute. Kuitenkin jokaisesta lukiosta saatiin laadukkaat sivut aikaiseksi ilman, että lehden lukija ajattelisi niiden olevan kiireessä tehdyt. Projekti perustuu sitoutumiselle ja elintärkeää siinä on hyvä ennakkosuunnittelu ja aikataulut, josta tulisi pitää kiinni. Toki projekti palvelisi sekä kouluja että lukijoita paremmin, mikäli sille annettaisiin enemmän aikaa. Oman lehdentekokurssin järjestäminen ei lie ne täysin tuhoontuomittu ajatus, jos äidinkielen opettajat vain ottaisivat asiakseen sovittaa sellaisen oman lukionsa kurssitarjottimelle. Tärkeässä roolissa on mielestäni myös opettajien ja lehden aito kiinnostus ja halu kokeilla uusia toimintatapoja. Myös avun kysyminen ja tuen saaminen muilta kollegoilta sekä lehdestä edesauttavat oman aukeaman työstämisessä.

Projektin onnistuminen vahvisti ennakkokäsitystäni siitä, etten näe mitään ylitsepääsemätöntä estettä sille, etteikö paikallismedioiden ja koulujen yhteistyötä

voisi kehittää maanlaajuisesti vielä enemmän. Etenkin lukioissa projekti toimisi, sillä oppilaat ovat jo aikuisiän kynnyksellä ja osaavat suhtautua lehden tekemiseen tarvittavalla vakavuudella. Karkeasti yleistäen voisi sanoa, että siellä missä on paikallislehti, on yleensä myös opinahjo. Jos nämä yhdistäisivät voimavansa, saataisiin lehtiin kaivattua nuorten näkökulmaa ja opintoihin uutta puhtia. Yhteistyöllä voitaisiin järjestää esimerkiksi teemapäiviä, jolloin oppilaat pääsisivät tutustumaan toimitusten arkeen. Paikallislehdistä voidaan pyytää toimittajaa vierailuille ja paikallislehdet voisivat toimittaa julkaisujaan kouluihin myös Sanomalehtiweekin ulkopuolella. Nuoret pääsisivät näin tutustumaan paikallislehtien sisältöön muun opetuksen ohessa.

6 KEHITYSEHDOTUKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten paikallislehti ottaa sisällössään nuoret huomioon, ja miten sisältöä voidaan kehittää nuoria kiinnostavaksi. Viis-kuntaan organisoimani nuorten sivut -projekti oli yksi onnistunut esimerkki toiminnasta, jossa nuoria aktivoitiin paikallislehden lukijoiksi sisällöntuotannon kautta. Kuten olen tutkielmassani useaan kertaan toistanut, ovat paikallislehden suurimmat vahvuudet paikallisuus ja läheisyys. Merja Sinkkonen-Tolpin väitöskirja (2005, 82) käsittelee tekijöitä, jotka saavat nuoret kiinnittymään kotiseudulle. Tutkimuksesta selviää, että nuoret haluavat tuntea olevansa osallisia kotiseutuunsa. Koska paikallislehti on kiinteä osa paikkakuntaansa, on sen lukeminen ja osallistuminen sen tekemiseen yksi keino vaikuttaa kotiseudun asioihin. Omaan kokemukseeni perustuen linkittyminen kotiseudulle vahvistuu omaa paikallislehteä seuraamalla. Mistäs muualtakaan saisi tietoa esimerkiksi paikkakunnan uusista yrityksistä tai paikallispolitiikan käänteistä? Myös arvostelun areenana toimiva yleisönosasto kertoo omat tarinansa, kun lukijat pääsevät ääneen.

Paikallislehdet painivat sen ongelman kanssa, että niiden tulisi vakuuttaa läheisyydellään myös nuoret, jotka ovat enemmän kotonaan sähköisessä ja verkko-maailmassa (Tiitinen 2011, 26). Nuorten houkuttelu ei onnistu perinteitä korostavalla rutiinisuorituksella. Paikallislehdet ja niiden toimittajat tarvitsevat uutta puhtia ja virkeyttä, jotta voivat tarjota lukijoilleen jatkuvasti kiinnostavia tarinoita ja hyvin jäseneltyjä uutisia, joista koko kylä puhuu lehden ilmestymisen jälkeen. (emt.) Koska nuorten sivut -projekti oli suunnattu vain printtijulkaisuun, jäivät verkon mahdollisuudet käyttämättä. Sisällöntuotanto internetiin toisi nuorille aivan uusia itsensä ilmaisun keinoja, kun mukana olisi sekä kuvia, audiota, videoita, animaatiota ja pelejä. Tulevaisuutta ajatellen paikallislehtien tulisi pohdita, miten paikallisjournalismia ja paikallislehtiä voitaisiin tuoda kiinteämmin mukaan seudun nuorten arkeen, toimintaan ja elämään niin, että heistä tulisi nuori- tai aikuisina paikallismedian kuluttajia? Jotta nuoret saataisiin jatkossakin

houkutelua paikallislehden pariin, ei verkkolehden kehittämistä ja sosiaalisen median roolia sovi vähätellä.

Netti on ainoa kustannustehokas tapa tavoittaa eri kohderyhmät. Paikallislehteä voivat lukea paikkakunnan asukkaiden lisäksi pois muuttaneet, mökkiläiset ja matkailijat. Paperilehdessä kaikkia on vaikea palvella, mutta nettiversioon voidaan profiloida aineistoja eri kohderyhmille. (Sillanpää 2010.) Viiskunnan toimitus on murrosvaiheessa (Nurmi, Ella. Henkilökohtainen tiedonanto 03.04.2012). Lehden verkkopuolta on alettu kehittää tänä keväänä. Lehti siirtyy kokonaan uuteen verkkojulkaisujärjestelmään, joka mahdollistaa jatkossa uudenlaisten mediasisältöjen luomisen. Vanhoilla verkkosivuilla ei esimerkiksi ollut video-mahdollisuutta, joten toimituksen on sovittava videoille pelisäännöt. Lehdellä on myös olemassa oma, vielä julkaisematon Facebook-sivu, jonka toimintaperiaatteista käydään vielä neuvotteluja toimituksessa. (emt.)

Uskoisin, että varsinkin Facebook on sellainen, jonka kautta voimme tavoittaa nuoria lukijoita nykyistä paremmin. En kuitenkaan usko, että pelkkä väline olisi mikään taikatempu, mutta antanee mahdollisuuden hieman toisenlaiseen kanssakäymiseen lukijakunnan kanssa. Siinä onkin sitten haastetta, miten hyödynämme verkkoa siten, että saamme houkutelua sen avulla lukijoita nimenomaan paperilehden pariin eikä niin, että nykyisetkin lukijat huomaavat verkon tarjoavat kaiken heidän tarvitseman ja hylkäävät paperilehden. (Nurmi, Ella. Henkilökohtainen tiedonanto 03.04.2012)

Nurmen näkökantaa tukee Ari Heinosen (2008, 29.) näkemys siitä, että vaikka verkko on uusien suunnitelmien keskiössä, on reaali maailma lehtien strategioissa edelleen erittäin tärkeä silloin, kun luodaan ja ylläpidetään yhteyksiä lukijoihin. Viiskunnan ponnistelut verkkojournalismin kehittämisen suhteen luovat kuitenkin toivoa siitä, että nuoret löytäisivät tiensä lehden pariin. Lehden verkkosivuille voisi esimerkiksi luoda pelkästään nuorille suunnatun osion, joka koostuisi paitsi toimituksellisesta sisällöstä, myös nuorten itsensä aikaansaannoksista. Nuorille voitaisiin myös perustaa oma foorumi, jossa he voisivat puida uutisia ja vaihtaa ajatuksiaan ja mielipiteitään. Omaan kokemukseeni peilaten tuntuu, että nuorilla olisi sanottavaa, mutta oikea kanava näiden mielipiteiden ilmaisulle puuttuu. Ainakin Viiskunnan nykyinen mielipidepalsta tuntuu olevan aikuisemman väen valtaama. Sivustolle voisi laittaa yhdeksi pysyväksi elementiksi lukijoiden lähettämät kuvat. Uskoakseni nuorisosta löytyisi innokkaita valo-

kuvaajia, kun nykypäivänä lähes jokaisen taskusta löytyy kamerallinen puhelin. Samalla osallistettaisiin yleisöä mukaan lehden tekoon konkreettisesti.

Alaluvussa 5.4 Nurmi hahmotteli toimintamallia, jossa Viiskuntaan muodostettaisiin oma nuorista koostuva toimituskunta, joka tuottaisi lehteen nuorille suunnattua sisältöä. Kannatan tätä ideaa, sillä toimeen valjastettavat nuoret olisivat taatusti aidosti kiinnostuneita lehtityöskentelystä ja motivoituneita toimimaan lehden resurssina. Samalla nuorille suunnatusta materiaalista ja sisällöstä tulisi satunnaisen sijaan säännöllistä. Näin nuorempaa lukijakuntaa palveltaisiin tasapuolisemmin ja lukijoiden mielenkiinto pysyisi yllä. Viiskunnan levikkialueella on myös runsaasti nuorisoa koskettavaa vireää yhdistystoimintaa aina partioharrastajista 4H-kerhoihin. Ellei nuorten sivut -projektista ilmaantunut kiinnostuneita avustajia, niin esimerkiksi näiden yhdistysten kautta voitaisiin ehkä löytää muutama toimittajanalku, joilla saattaisi olla jo valmiiksi harrasteisiin liittyviä juttuideoita.

Koulujen mediakasvatus tarvitsee tukea. Siksi paikallismedioiden olisi tärkeää jatkaa yhteistyötä koulujen kanssa monipuolistamalla yhteistyötä. Jotta paikallislehti olisi kaikkien oppilaiden saatavilla koulun kirjastossa tai muussa yhteisessä paikassa, paikallislehdet voisivat houkuttaa kouluja tilaamaan lehtiä erilaisin kampanjoin ja tarjouksin. Tämä mahdollistaisi pidemmät sanomalehtiprojektit kouluissa ja lehtiä tilaamattomien kotien oppilaille olisi tasa-arvoisemmat lukumahdollisuudet. (Hankala 2011, 181.) Viiskunnan nuorten sivut -projekti tuki koulujen ja lehden välistä yhteistyötä. Sitä voisi jatkossa laajentaa myös alueen muihin oppilaitoksiin, niin ala- kuin yläkouluhinkin. Hankala ehdottaa myös, että lehtiä luovutettaisiin koulujen käyttöön projektiluontoisesti. Lehtien käyttö linkitettäisiin esimerkiksi erilaisiin tutkivan oppimisen projekteihin, jossa sanomalehti olisi tarkastelun kohteena ja tutkimuksesta raportoitaisiin lehdelle. Näin myös oppilaat kokisivat tekevänsä merkityksellistä työtä, jolle on käyttöä koulun ulkopuolella. (emt.) Pääosin sanomalehteä hyödynnetään opetuksessa lähinnä sanomalehti viikkoina, mutta tarvetta tällaiselle toiminnalle olisi mielestäni enemmän. Näin lehti tulisi lapsille ja nuorille tutuksi ja kynnys tarttua siihen madaltuisi.

Ellei nuoria saada osallistumaan lehden tekemiseen, voisi toimitus ainakin pitää nuorten näkökulmaa yllä ja tukea heidän vaikutusmahdollisuuksiaan. Nuoret tulisi ottaa huomioon ensin juttuaiheita mietittäessä ja lopullisia juttuja kirjoitettaessa. Nuorten lukijoiden huomioiminen on tärkeää, koska tulevana aikuisina heidän olisi hyvä ymmärtää ympäröivästä yhteiskunnasta mahdollisimman paljon, jotta he voisivat osallistua kunnolla itseään ja muita ihmisiä koskevaan päätöksentekoon (Rytkönen 2011, 35). Pienellä toimituksella ei välttämättä ole mahdollisuutta irrottaa yhtä toimittajaa tekemään pelkästään nuorille suunnattua sisältöä, mutta tehtävän voisi varmasti sisällyttää osaksi muutaman toimittajan työnkuvaa. Näin varmistuttaisiin siltä, ettei nuorten ääni hukkuisi muun sisällön alle. Rytkönen (2011, 24) kartoitti opinnäytetyössään nuoria kiinnostavia aihepiirejä. Hänen tutkimuksensa mukaan nuoret kaipasivat paikallislehden enemmän nuoria itseään koskettavaa materiaalia, esimerkiksi juttuja koulumaailmasta, urheilusta, harrastuksista sekä nuorisopolitiikasta.

Paikallislehti voisi myös harkita tarjoavansa lehden alennushintaan paikkakunnalta pois muuttaville opiskelijoille. Lukemalla omaa paikallislehteä yksi konkreettinen yhdysside entiseen kotipaikkakuntaan säilyisi. Kun lehti jaetaan nuoren omaan postiluokkuun saakka, on sen lukemisen todennäköisyyskin suurempi. Hyvä malliesimerkki tällaisesta toimintamallista on Sanomalehtien Liiton Eka lehti -kampanja (Sanomalehtien Liitto 2011), jossa tarjotaan kotoa pois muuttaville 16–24-vuotiaille mahdollisuus tilata vanhan tai uuden kotipaikkakunnan sanomalehti ilmaiseksi kotiin. Kampanjaan osallistuu ja lehdet kustantaa 51 sanomalehteä, ja tilauksen voivat tehdä esimerkiksi vanhemmat tai isovanhemmat, joiden kestopilaus nuoren tilaus on sidottu. (emt.)

Kodit ovat merkittävä sanomalehtien lukemiseen sosiaalistaja, joten kiinnostus lehteä kohtaan usein syntyy tai jää syntymättä kotona (Hankala 2011, 177). Olen itsekkin oppinut vanhempieni antaman esimerkin mukaisesti paikallislehden lukemiseen kotona ja uskon, että myös kiinnostus yhteiskuntaa ja omaa yhteisöä kohtaan on sieltä lähtöisin.

Ongelmaksi muodostuu kuitenkin se, että yhä useampi jättää tilaamatta lehden kotiin ja lukee sen esimerkiksi työpaikoilla. Tämä tekee taas nuorempien sukupolvien tavoittamisen hankalaksi, sillä missä he oppivat lukemaan paperista sa-

nomalehteä, jos kotiin ei sellaista tule. (Nurmi, Ella. Henkilökohtainen tiedonanto 03.04.2012)

Nuoret ovat paikallislehdille tärkeä kohderyhmä, mikäli tarkoituksena on pitää sanomalehti vielä tulevaisuudessa hengissä ja hyvinvoivana. Jos nyt ei ryhdytä kehittämään keinoja nuorten lukijoiden houkuttelemiseksi, on hyvin todennäköistä, etteivät nämä nuoret aikuisinakaan välttämättä ole kiinnostuneita lehden tilaamisesta.

On helppo sanoa, että paikallislehti on lähellä lukijaa. Vaikeammaksi asia muuttuu, kun tarkastellaan pitääkö tämä todella paikkaansa. Jos lehti tuntuu lukijasta vieraalta ja kaukaiselta, se ei täytä paikallislehden vaatimuksia. Paikallislehtien toimituksissa tulisikin miettiä, kuinka lukijoita saataisiin aktiivisemmin mukaan lehden tekemiseen. Lehteä ei saa lähelle lukijaa muuten kuin menemällä lähelle lukijaa. Paikallislehden on siis mentävä mukaan oman yhteisönsä jokapäiväiseen elämään, ikähaitarin molemmille laiduille.

LÄHTEET

Aikakauslehdet, 2008. Viitattu 29.3.2012.

<http://www.aikakauslehdet.fi/default.asp?docId=19844>

Aitamurto, T. 2009. Kymmenen väitettä journalismin tuhosta – ja miksi niistä ei kannata huolestua. Raportti journalismin trendeistä Yhdysvalloissa vuonna 2009. Helsingin Sanomien Säätiö. Viitattu 24.4.2012.

http://www.hssaatio.fi/images/stories/tiedostot/raportti2_net.pdf

Alakangas, U. 2012. Paikallista etiikkaa?. LoCaali 2.0 – Ajatuksia paikallislehtien tulevaisuudesta. Teoksessa Alakangas, U. & Sillanpää, P. (toim.) Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.02.2012 http://www.oamk.fi/hankkeet/lokaali/docs/locaali_kirja.pdf

Hankala, M. 2011. Sanomalehdellä aktiiviseksi kansalaiseksi? Näkökulmia nuorten sanomalehtien lukijuuteen ja koulun sanomalehtiopetukseen. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.

Heinonen, A. 2008. Yleisön sanansijat sanomalehdissä. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Julkaisuja sarja A 108/2008. Tampere: Kopio Niini Finland Oy.

Helsingin Sanomat 2012. Viitattu 27.04.2012

<http://www.hs.fi/ulkomaat/Tanskassa+en%C3%A4%C3%A4+alle+kolmannes+lukee+uutisensa+paperilehdest%C3%A4/a1305560535498>

Herkman, J. 2007. Kriittinen mediakasvatus. Keuruu: Otava.

Ilkka-Yhtymä 2012. Ilkka-Yhtymän tilinpäätös vuodelta 2011. Viitattu 26.2.2012.

<http://www.ilkkayhtyma.fi/Web/Yhtyma/corporate.nsf/headlines/A59A6DAAF79083F6C22579A900468A94>

Ilkka-Yhtymä 2012. Viitattu 12.02.2012.

<http://www.ilkkayhtyma.fi/Web/Yhtyma/corporate.nsf/pages/82144BBB05C71958C2256E8300286A88?opendocument>

Isoaho, A. Kuvat paikallistunteen luojina. LoCaali 2.0 – Ajatuksia paikallislehtien tulevaisuudesta. Teoksessa Alakangas, U. & Sillanpää, P. (toim.). Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Viitattu 25.42.2012 http://www.oamk.fi/hankkeet/lokaali/docs/locaali_kirja.pdf

Itella 2012a. Itellan journalistitutkimus 2010. Tiedote. Viitattu 29.03.2012.

http://www.itella.fi/tiedotteet/2010/20100414_journalistitutkimuksen_tulokset.html

Itella 2012b. Itellan Nuoret ja Media –tutkimus 2007. Tiedote. Viitattu 20.3.2012.

<http://www.itella.fi/group/tiedotteet/2007/20071127nuoretjamediatutkimus.html>

Kangas, S.; Lundvall, A. & Sintonen, S. 2008. Lasten ja nuorten mediamaailma pähkinänkuoressa. Liikenne- ja viestintäministeriö 2008. Lasten ja nuorten mediafoorumin. Viitattu 24.4.2012.

http://www.lvm.fi/c/document_library/get_file?folderId=22170&name=DLFE-4803.pdf&title=Lasten

Kansalaisyhteiskunta 2011. 3 vinkkiä tapahtumamarkkinointiin sosiaalisessa mediassa. Viitattu 25.04.2012.

http://www.kansalaisyhteiskunta.fi/markkinointi/blogitekstit_aihepiireittain/toimenpiteet/?788_m=930

Knaapila, E. 2012. Alavuden lukion äidinkielenopettaja. Henkilökohtainen tiedonanto. 23.03.2012.

Kohvakka, R. 2010. Sosiaalinen media vahvasti läsnä nuorten arjessa. Tieto&trendit 8/2010. Viitattu 23.03.2013.

http://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-12-22_002.html?s=3

Kokkonen, E. 2012 Ähtärin lukion äidinkielenopettaja. Henkilökohtainen tiedonanto 22.03.2012.

Kotilainen, S. 1999. Mediakasvatus. Teoksessa Kotilainen, S., Hankala, M. & Kivikuru, U. (toim.) Helsinki: Edita.

Kotilainen, S. & Rantala, L. 2008. Nuorten kansalaisidentiteetit ja mediakasvatus. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto.

Kuula, A. 1999 Toimintatutkimus – Kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kuutti, H. 2006. Uusi mediasanasto. Jyväskylä: Atena.

Lehikoinen, T. 2006. Median valtakunta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Levikintarkastus 2012. Kansallinen mediatutkimus KMT 2011. Tiedote. Viitattu 15.03.2012.

<http://www.levikintarkastus.fi/mediatutkimus/KMT%20lukijatiedote%20maaliskuu%202012.pdf>

Luetko Sinä 2012. Valtakunnallinen Luetko Sinä -kampanja. Sanomalehtien Liitto. Viitattu 25.04.2012.

<http://luetkosina.fi/>

Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003. Viitattu 15.3.2012.

http://www.oph.fi/download/47345_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2003.pdf

Mediakasvatus 2012. Viitattu 24.04.2012

<http://www.mediakasvatus.fi/tietopankki/wiki/mediakasvatus>

Mediaviikko 2009. Webnewsmonitor: Sähköinen mediaseuranta kehittyi murroksen mukana. Viitattu 24.4.2012

<http://mediaviikko.fi/kategoriat/asiantuntija-artikkelit/uutinen/webnewsmonitor-sahkoinen-mediaseuranta-kehittyi-murroksen-mukana.html>

Mäkinen, P. 2005. Tilattu, odotettu ja luettu? Oulun läänin paikallislehtien tulevaisuudennäkymiä. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Viestinnän koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Määttä, K. 2007. Helposti särkyvää. Nuoren kasvun turvaaminen. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Nurmi, E. 2012 Viiskunnan päätoimittaja. Henkilökohtainen tiedonanto. 03.04.2012.

Opetushallitus, 2011. Viitattu 29.03.2012.

http://www.edu.fi/lukiodiplomit/median_lukiodiplomi

Opetushallitus 2012a. Viitattu 29.03.2012.

http://www.edu.fi/materiaaleja_ja_tyotapoja/tvt_opetuksessa/mika_ihmeen_sosiaalinen_media

Opetushallitus 2012b. Tiedote. Viitattu 30.03.2012.

http://www.oph.fi/download/140104_sosiaalisen_median_opetus kayton_suosituksset.pdf

Opetushallitus, 2012c. Lukion opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 15.3.2012.

http://www.oph.fi/download/47345_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2003.pdf

Paikallismediat 2011. Valtakunnallinen Paikallislehtitutkimus 2011. Viitattu 26.2.2012.

http://www.paikallismediat.fi/pdf/SPM%20Valtakunnallinen%20paikallislehtitutkimus%202012_2.pdf

Paikallismediat 2012. Mediaopas 2012. Viitattu 16.03.2012.

<http://www.paikallismediat.fi/docs/mediaopas2012.pdf>

Plukka, A. 2005. 50 vuotta takana –työ jatkuu. Viiskunta. 88/2005.

Pohjala, H. 2008. Eikö ilmastonmuutos kosketa Keravaa? Toimittajien kokemuksia tiukan paikallisuuden vaatimuksen vaikutuksesta työhön. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viestinnän koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Pulkkinen, R. 2012. Kuortaneen lukion äidinkielenopettaja. Henkilökohtainen tiedonanto 27.03.2012.

Rytkönen, J. 2011. Paikallislehti ja nuoret. Miten paikallislehti ottaa nuoret huomioon ja kiinnostaako paikallislehti nuoria? Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Viestinnän koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Sanomalehdet 2007. Nuorison mediankäyttötutkimus 2007. Viitattu 15.03.2012.

http://www.sanomalehdet.fi/files/214/Nuorison_mediankayttotutk_2007_tii.pdf

Sanomalehtien Liitto, 2012a. Viitattu 17.03.2012.

http://www.sanomalehdet.fi/?3216_m=3237&s=2368

Sanomalehtien liitto, 2012b. Lehdistö tiedote. Viitattu 30.3.2012.

<http://www.sanomalehdet.fi/index.phtml?s=2667>

Sanomalehtien liitto 2011. Eka lehti -kampanja. Viitattu 26.04.2012

<http://www.sanomalehdet.fi/index.phtml?s=2506>

Santonen, P. 1971. Korvaamaton paikallisväri. Paikallislehden tekemisestä. Teoksessa Mäkelä, O. (toim.) Kangasala: Kustannus-Mäkelä Karkkila.

Sillanpää, P. 2010. Koulutuksella elinvoimaa paikallislehdille. ePooki. Oulun seudun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 1. Viitattu 26.4.2012.

<http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201003011415>

Sillanpää, P. 2012. Paikallista etiikkaa? LoCaali 2.0 – Ajatuksia paikallislehtien tulevaisuudesta Teoksessa Alakangas, U. & Sillanpää, P. (toim.). Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.02.2012 http://www.oamk.fi/hankkeet/lokkaali/docs/locaali_kirja.pdf

Sinkkonen-Tolppi, M. 2005. Maailma kutsuu, katkeavatko juuret? Nuorten kotiseudulle kiinnittyminen ja sen yhteys nuorten sosiaaliseen pääomaan. Kuopion yliopiston julkaisuja. E. Yhteiskuntatieteet, no 125. Väitöskirja.

Tiitinen, K. 2011. Menestystä etsivä paikallislehti yhdistää netin ja paperin. Paikallista etiikkaa? LoCaali 2.0 – Ajatuksia paikallislehtien tulevaisuudesta Teoksessa Alakangas, U. & Sillanpää, P. (toim.). Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.02.2012

http://www.oamk.fi/hankkeet/lokkaali/docs/locaali_kirja.pdf

Suomen Journalistiliitto 2011. Journalistin ohjeet. Viitattu 25.04.2012

<http://www.journalistiliitto.fi/pelisaannot/journalistinohteet/>

Viestinnän Keskusliitto 2011. Lukulaitteet yleistyessä vauhdilla. Tiedote. Viitattu 24.4.2012

http://www.vkl.fi/ajankohtaista/tiedotteet/lukulaitteet_yleistymassa_vauhdilla.html

Viiskunnan lukijatutkimus 2010. Tietoykkönen Oy. Tutkimus ei ole julkisesti saatavilla, sillä se on Viiskunnan sisäinen tutkimus.

Viiskunta 2012. Viiskunnan mediakortti. Viitattu 26.2.2012.

<http://www.viiskunta.fi/uploaded/document/2011/12/29/vkmed2012.pdf>

Virtuaaliammattikorkeakoulu 2012. Viitattu 30.03.2012.

<http://www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464158778/1194360111832/1194360447229.html>

Haastattelukysymykset lukioden äidinkielen opettajille

Miten lukiossanne on aiemmin opetettu viestintätaitoja ja mediakasvatusta? Miten Opetushallituksen Lukion opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä raameja mediakasvatuksesta on sovellettu lukionne omissa äidinkielen opetussuunnitelmissa? Millaisia muutoksia nuorten sivut –projekti toi aikaisempaan?

Oliko nuorten sivujen tekemisestä ennakko-odotuksia? Miten ne täyttyivät?

Millaiseksi koet mediakasvatuksen opettamisen ja ohjeistusten antamisen sivuja varten? Mitä nuorten sivut -projekti vaatii opettajalta?

Miten sivut käytännössä toteutettiin lukiossanne? Millaiset ryhmät tuottivat materiaalia? Kuinka lehden tekeminen yhdistettiin äidinkielen kursseihin? Miten aikataulutukset kurssien ja sivujen julkaisuajankohdan kanssa toimi? Miten ideointi tapahtui, kuinka aihepiirit valittiin? Miten sivuja työstettiin? Oliko koko opetusryhmä mukana vai keskittyikö toiminta pienemmälle porukalle? Miten julkaistavat jutut valittiin?

Miten nuorten sivut –projekti on palvellut mediakasvatusta ja äidinkielen opetusta lukiossanne? Mitä mieltä olet projektin onnistumisesta? Mitä äidinkielen osaluokkia kehitettiin, missä onnistuttiin?

Mikä oli haasteellista? Haittasiko projekti muuta opetusta?

Sisäistivätkö nuoret journalismin etiikan pääpiirteet? Kohtasitteko ongelmia materiaalin julkaistavuuden suhteen?

Miten opiskelijat suhtautuivat projektiin? Herättikö lehden tekeminen kiinnostusta? Millaista palautetta nuoret ovat antaneet?

Miten projektiin osallistuminen otetaan huomioon oppilaiden arvioinnissa?

Miten yhteistyö Viiskunnan kanssa sujui?

Miten paikallislehden ja lukioiden äidinkielenryhmien yhteistyötä voitaisiin jatkossa kehittää? Olisitko valmis jatkamaan nuorten sivujen tekemistä? Voisiko nuorten sivuista tulla pysyvä elementti äidinkielen opetukseen lukiossanne?

Haastattelukysymykset Viiskunnan päätoimittajalle

Miten Viiskunnassa on aiemmin otettu nuorempi lukijakunta huomioon? Miksi Viiskunta halusi nyt houkutella nuoria lukijoita?

Millaisia ennakko-odotuksia ja tavoitteita nuorten sivuille ja koko projektille oli? Kuinka ne täyttyivät?

Miten sivut käytännössä toteutettiin? Millaisia toimenpiteitä projekti ja sivujen koostaminen yleensä vaativat toimitukselta? Miten aikataulutusta ja yhteistyötä lukioden kanssa toimi?

Mitä mieltä olet projektin onnistumisesta? Miten nuorten sivut ovat palvelleet Viiskuntaa? Uskotko, että nuorempi lukijakunta on projektin myötä löytänyt tien Viiskunnan pariin?

Mitä mieltä olet nuorten aikaansaannoksista? Näetkö julkaistun materiaalin journalismina vai onko se jotain muuta?

Projektin hyödyt ja mahdolliset haitat lehdelle? Mikä oli haasteellista?

Miten vastuu jakautui? Millaiset rajat nuorille asetettiin? Tuliko eteen eettisiä ongelmia materiaalin julkaistavuuden suhteen? Pitikö sisältöihin puuttua?

Projekti poiki myös kouluvierailuja ja oppilaiden tutustumiskäyntejä toimituksessa. Millaisia ne olivat, mikä oli niiden tarkoitus?

Miten paikallislehden ja lukioden äidinkielenryhmien yhteistyötä voitaisiin jatkossa kehittää? Olisiko Viiskunta lukuvuosikokeilun jälkeen valmis jatkamaan nuorten sivujen julkaisemista?